

Ferdiškes GARSAS

SOUND OF COUNTRY

NR. 94 • III METAI

LIETUVIŲ TREMTINIŲ BENDRUOMENĖS SAVAITRAŠTIS

SCHWEINFURT • 1947. X. 16.

JAV kariuomenė iš Europos nepasitrauks

Washington, X. 16. (Dena-Ins). — Amerikiečių zonos Vokietijoje karinis gubernatorius gen. Lucius D. Clay, šiuo metu viešįs Washingtone, trečiadienį pareiškė, kad Jungtinės Valstybės ir pasauliui nebūtų didesnės nelaimės, už tą, kuri ištiktų, atitraukus iš Vokietijos okupacinę JAV kariuomenę. Jis pridūrė, kad Jungtinių Valstybių kariuomenė Vokietijoje turėtų pasilikti tol, kol pasaulyje bus įgyvendinta visuotinė taika.

Frankfurt. (Dena). — Gen. Hubner, šiuo metu einąs karinio JAV gubernatoriaus Vokietijoje pareigas, oficialiai pareiškė, kad jokių būdų nėra planuojama, dabar arba artimiausioje ateityje iš Berlyno atitraukti amerikiečių kariuomenę.

Šiuo pareiškimu demontuojamos kai kuriuose laikraščiuose pasirodžiusios žinios, būk, „gerai informuoti karinės valdžios pareigūnai“ pareiškė, kad toks atitraukimas esąs numatomas.

Pabėgėliai tebelaukia

KADĄ STRATTONO BILIUS IŠGELBĖS JUOS IŠ SUNKIOS PADĖTIES

Praeitą savaitę vienas iš didžiausių JAV dienraščių „New York Times“, savo vedamuosiuose, bena-grinėdamas pagalbos Europai galimybes, pakartotinai atkreipė Amerikos visuomenės dėmesį į pabėgėlių problemą. Laikraštis straipsnyje „Pabėgėliai tebelaukia“ rašo:

„Be didžiosios Europos problemos, yra dar ir kita, specifinė, problema, liečianti 1.300.000–1.500.000 DP. Daugumas šių žmonių į Vakarus yra iš-gabenti iš Rytinės Europos, tačiau dabar jie nedrįsta grįžti atgal. Kai kurie jų nenori grįžti todėl, kad nenori tapti pavaldiniais tų apręžtų vyriausybių, kurios išgalėjo jų senosiose tėvynėse. Amerikiečiai gali juos suprasti, nes jie taip pat yra priešingi neaprežtos galios vyriausybėms. Tačiau, amerikiečiai, be abejo, yra sunkiau išvaizduoti, ką reikią būti išvietintuojų — visą laiką kęsti dvasinę agoniją, netikrumą, vis didėjančią beviltiškumą, kad nelaimės ir fizinis skurdas nesibaigia...“

Paskutiniosios sesijos metu kongresas nepajėgė ar atsisakė — efektas kiekvienu atveju yra tas pat —

ką nors padaryti DP naudai. Strat-tono bilius, kuriuo buvo siūloma per ketverius metus išleisti po 100.000—viso 400.000 DP, (kas sudarytų maždaug ¼ dabartinio mūsų gyven-tojų skaičiaus), neišėjo iš Teisinio Komiteto rūmų.

Dabar iš William H. Tuck, IRO Paruošiamosios Komisijos gen. sekretoriaus, girdime, kad Jungtinės Valstybės, kaip viena iš šios organi-zacijos narių (jų yra 21) pasižadant-čios iki 1950 metų priimti 250.000

DP. Bet, mes juk galėtume priimti dar daugiau — ne tik be jokio nuo-stolio sau, bet dar ir su didele nau-da. Jie yra geri žmonės: jei mes norime principo žmonių — jie ken-čia dėl savo principų; jei mes no-rime darbininkų, turinčių naudingas specialybes — jie jas turi taip pat. Strattono projektas turėtų būti kuo greičiausiai priimtas artimiausioje nepaprastojoje ar eilinėje kongreso sesijoje, nes tik tuo būdu jie būtų išgelbėti iš tos sunkios padėties.“

Australija ruošiasi priimti DP

Bad Nauheim. (Dena). — Australi-jos imigracijos ministeris Arthur Calwell, Australijos radio praneši-mu, padarė apžvalgą visų parengia-mųjų darbų, kuriuos vyriausybė yra atlikusi atvykstantiems iš Europos DP priimti.

Calwell pareiškė, kad Victorijos provincijoje yra įrengta stovykla, kurioje galės tilpti 1.200–1.500 imi-grantų. Atvykusieji imigrantai bus vienam mėnesiui apgyvendinami šioje stovykloje ir supažindinami su Aus-

tralijos gyvenimu. Praėjus šiam lai-kui, jie bus įkurdinami.

Calwellio pareiškimu, imigrantus parinks Australijos imigracijos val-dininkai Berlyne. Jie būsia pradžia naujos, Australijai taip reikalingos, kraujo transfuzijos. Daugumas iš jų dirbs Australijos pramonėje, kuriai būtina reikia specialistų.

KANADON IŠVYKO 830 DP

Berlin. (Dena). — Amerikiečių ka-rinės valdžios pranešimu, spalio 7 d. iš Bremerhaveno uosto Kanadon iš-vyko dar 830 DP. Transporto sta-dėtyje buvo vien žemės ūkio ir miško pramonės darbininkai, kurie su savo šeimomis nori įsikurti Ka-nadoje. Pirmasis DP transportas, susidėjęs taip pat iš 830 asmenų, Kanadon išvyko rugsėjo mėnesį.

Marshallis skatina gelbėti Europą

Washington, X. 15. (Dena-Reuter) — JAV užs. reik. min. George C. Marshallis trečiadienį pareiškė, kad yra būtina skubiai griebtis pozityvių priemonių, norint išvengti Europos politinio, ekonominio ir psichologi-nio žlugimo. Nelaukiant, iki kon-gresas turės pakankamai laiko, rei-čia skubiai paruošti juo konkretes-nį planą JAV pagalbai paskubinti ir tą planą pradėti vykdyti.

Argentinos – Čilės antikomunistinis paktas

CILES INCIDENTAS GALI ISSAUKTI SKILIMĄ TARP RYTŲ IR VAKARŲ

Buenos Aires, X. 14. (Dena-Ins) — Artimiausiomis dienomis, kaip oficialiai pranešama, Argentina ir Čilė pasirašysiančios sutartį bendromis jė-gomis gintis nuo komunizmo.

Diplomatinių Argentinos sostinės sluoksnių praneškia, kad ši sutartis busianti pradžia plataus masto ak-cijos, prieš komunistų užmačius nu-silpninti Amerikos žemyno valstybes ir palaidoti ramybę vakarų pusu-lyje. Ši sutartis pasirašyta po to, kai Čilėje buvo susekta užsienio komu-nistų sąmokstas, privedęs prie dviejų diplomatų ištėrimo.

Argentinos vyriausybė neoficialiai pranešė, kad abu iš Čilės ištremtieji diplomatai, Andrej Cunja ir Dalibor Jakasa, atgabenus juos į Argentiną, buvo areštuoti. Ryšium su tuo Argentinios policija areštavo visą eilę asmenų Rosario ir Buenos Aires miestuose.

Santiago. (Dena-Reuter) — Į Ju-goslavijos notą, kuria ši pranešė nu-traukianti su Čile diplomatinius san-tykius, Čilės vyriausybė atsakė, pa-reiškdamą, kad ji nėra „užinteresuo-ta savo diplomatinius santykius su Jugoslavijos vyriausybę išlaikyti“. Per 137 savo nepriklausomo gyveni-mo metus Čilė tarptautinėje politi-koje išlaikiusi aiškią liniją ir tuo būdu pasauliui įrodžiusi, kad ji esanti visiškai kitokia, negu Ju-goslavijos vyriausybė, kuri esanti ne kas kita, kaip „Maskvos satelitas“.

Jugoslavijos vyriausybė savo no-toje Čilės vyriausybę buvo pareiš-kiusi, kad ji nematanti reikalo išlai-kyti diplomatinius santykius su to-kią valstybę, kuri esanti priklausoma nuo kitų valstybių. Jugoslavijos notoje buvo kalbama apie „tūlos jė-gos ekspansyvinės tendencijas, kurios vairojančios Čilės vidaus ir užsie-nio politiką.“

Rio de Janeiro. (Dena-Reuter) — Brazilijos užs. reik. ministeris Paul Fernandes pareiškė, jog esą galima, kad Brazilija nutrauksianti savo dip-lomatinius santykius dėl sovietų lai-krastyje „Izvestija“ pasirodžiusių šmeižtų, nukreiptų prieš Brazilijos prezidentą Enrico Gaspar Dutra. Brazilijos vyriausybė jau įteikusi Sov. S-gai atitinkamą protestą. Nuo Sov. S-gos atsakymo priklausys, ar Brazilijos-Sovietų Sąjungos diplo-matiniai santykiai išsilaikys ar ne.

Buenos Aires, X. 15. (Dena) — Ju-goslavijos pasiuntinys Argentinoje gen. Pirtsch, prieš pat išvykdamas į Belgradą, pareiškė, kad jis nebeži-nas ar grįšias atgal. Pirtsch išvyksta Jugoslavijon painformuoti savo vy-riausybę apie abiejų Jugoslavijos diplomatų ištėrimą iš Čilės. Abu ištremtieji šiuo metu yra visiškai laisvi, ir netrukus iš Argentinos iš-vyskys.

London, X. 15. (Dena-Reuter) — Diplomatinių britų sostinės sluoks-niai, kurie atidžiai stebi įvykius po

„Europa nenori amžinai būti kar-tuvių šešėlyje“

Sir Hartley Shawcross traukiančias atremia kaltinimus prieš DP

New York, X. 16. (Dena-Reuter) — Sovietų atstovas JT Teisinėje Kom-i-sijoje spalio 15 d. apkalino D. Bri-taniją ir eilę kitų Jungtinių Tautų narių, kad jie nevykdytų perykštų JT plenumo sesijos rezoliucijų ir ne-siduodą karo nusikaltėlių. 17 tokių karo nusikaltėlių, — pareiškė Ro-lionov, — rado prieglaudą D. Bri-tanijoje ir Šveicarijoje. Be to, karo nusikaltėliai turį aukštas vietas DP stovyklose ir varą propagandą, kuri kenkiaanti sąjungininkų interesams. Sovietų delegatas pareikalavo „visus tuos“, kurie paveikia DP, kad jie negrįžtų į tėvynes, pašalinti iš DP stovyklų administracijos postų.

New York. (Dena-Reuter) — Britų atstovas Sir Hartley Shawcross pa-reiškė JT Teisinėje Komisijoje, kad D. Britanija nesanti pasirengusi iš-duoti tų, kuriems po juridinės ko-medijos gresianti tikra mirtis, ir ku-rių vienintelė kaltė yra ta, kad jie priklauso prie politinės opozicijos, į Jugoslavijos, Ukrainos ir Baltus-dijos kaltinimus jis atsakė, kad D. Britanija esanti visuomet pasiren-gusi išduoti karo nusikaltėlius, ta-čiau prieš tai turi būti patiekta iro-domoji medžiaga. Opozicijos poli-tikų išdavimas paniekintų sąžinę ir politinio azylu laisvę, už kurią yra dėkingi net tie buv. politiniai pabėgėliai, kurie šlandien užima vy-riausybių postus. Neseniai Rytų Europoje įvykusieji procesai nepa-žadino daug pasitikėjimo šiais kra-tais. „Europa nenori amžinai būti kartuvių šešėlyje ir jauti baimę nuo nuolat aidinčių baudžiamųjų komandų šūvių. Mes visi norime dirbti bendrai, kad galėtume kvė-puoti ne kraujo garais, bet tyru oru.“

SKUBI PARAMA PRANCŪZIJAI

— Prancūzijos užs. reik. min. Bi-dault, kaip iš gerai informuotų sluoksnių patiriama, iš Washingtono gavęs „nepaprastai patenkinamų“ užtikrinimų, kad Prancūzija arti-miausioje ateityje iš Amerikos gau-sianti paramos.

Incidentas DP stovykloje

Berlin (Dena) — Britų kontrolnės komisijos pranešimu, spalio 7 d. viena rusų žurnalistų grupė, suside-danti iš 5 asmenų, lankydamosi vie-noje, netoli Hannoverio esančioje ukrainiečių DP stovykloje, buvo ap-mėtyta akmenimis. Vienas žurnalis-tas sužeistas į smilkinį ir išmuštas automobilio langas.

Sovietų žurnalistai stovykloje lan-kesi savo noru, lydimi britų karinės valdžios atstovų. Dabar britų kari-nėms įstaigoms jie įteikė formalų skundą. Įvykiai ištirti sudaryta spe-ciall komisija.

LRK Suvažiavimo sveikinimas BALF-ai

L.R.K. skyrių atstovų suvažiavimas, įvykęs 1947 m. rugsėjo mėn. 10–11. d.d. Augsburg, nuoširdžiai sveikina BALF'o organizaciją ir per ją visus Amerikos lietuvių, jautriai įvertinusius lietuvių tremtinių sunkią dalį ir juos taip gausiai parėmusius aukomis.

Brolių Amerikos lietuvių toks nuoširdus supratimas ir įvertinimas sunkios mūsų tremtinių būklės ir BALF'o nenulstamas pasisąjimas organizuojant šalpą, paliks mums neįsilaikoma padėkos jausmą.

Jūsų parodytas ligišolinis dosnumas daugumai tremtinių atitolino bado šmėklą ir padėjo išlaikyti paskutinius jėgų likučius, duodamas nepa-laužiamos vilties kovoti už savo šventas Tėvynės laisvės atgavimo taises.

Suvažiavimo Prezidiumas

Augsburg-Hochfeld, 1947 m. rugsėjo 11 d.

Sov. S-ga grasina pasaulinei taikai

GEN. DE GAULLE KALBA ALŽYRE

Algier (Dena) — Gen. Charles de Gaulle savo Alžyre pasakotoje kal-boje pabrėžė, kad Sovietų Sąjunga „grasina pasaulinei taikai ir Pran-cūzijai saugumui.“

Visi padėti suprantantieji žmonės mato, — pareiškė jis, — kad iš hori-zonto iškyla vis labiau neraminančios perspektyvos. Sužlugdžius Hitlerio grobuoniškuosius planus, pasaulyje liko dar kita totalitarinė jėga, kuri aktyviai veikia, siekdama savo galia išplėsti visame pasaulyje. Sovietų Sąjunga iš bendrosios pergalės išsi-kojavo sau pirmenybę, užvaldydama net dar trečdaliu visos Europos. Da-bar ji kuria politinį chaosą ir karo atneštą materialinį skurdą bei mora-linę apatiją išnaudoja įvairių kraštų priešpajai. Ji alina nusilpusią Europą. Tuo keliu eidama, ji Pa-baltijo valstybėse, Lenkijoje, dalyje Vokietijos, Bulgarijoje, Jugoslavijoje ir Rumunijoje sukūrė terorinį re-žimą. Suomija, Vengrija ir Čikoslo-vakija pasidarė priklausomos nuo jos malonės ar nemalonės. Ji jau ištisė savo rankas į Austriją ir at-sidavė kelius į Viduržemio jūrą. So-vietų Sąjungos ekspansija ir jos iš-sauktas pusiausvyros paėrimas yra tos kliūtys, kurios visiems kraštams, o ypač Prancūzijai, trukdo atsikurti.

Toliau de Gaulle savo kalboje ap-kaltino Prancūzijos komunistų par-tiją, kad ji yra visiškai priklausoma nuo komunistų internacionalo. Kom-unistai siekia Alžyrą atskirti nuo Prancūzijos. Šių siekimų tikslas yra aiškus: komunistai nori šiaurinę Af-riką, kuri strategiškai yra ypač svar-bi sritis, ginkluoto konflikto atveju išskirti iš Prancūzijos gynybos sistė-mos. Nė vienas sveiko proto žmogus negali nepastebėti, koks pavojus

tiją, kad ji yra visiškai priklausoma nuo komunistų internacionalo. Kom-unistai siekia Alžyrą atskirti nuo Prancūzijos. Šių siekimų tikslas yra aiškus: komunistai nori šiaurinę Af-riką, kuri strategiškai yra ypač svar-bi sritis, ginkluoto konflikto atveju išskirti iš Prancūzijos gynybos sistė-mos. Nė vienas sveiko proto žmogus negali nepastebėti, koks pavojus

Reikalauja pakeisti komunistais

Wien, X. 14. (UP) — Austrijos kan-cleris dr. Figl nepaprastame Austri-jos ministerių kabineto posėdyje perdavė sovietų įstaigų įsakymą nu-šalinti iš užimamųjų vietų keletą svarbių policijos valdininkų ir jų vietose pastatyti komunistus.

Po kabineto posėdžio paskelbtame komunikate sakoma, kad šis įsaky-mas turėjęs paliešti keturis saugumo policijos viršininkus svarbesniuose Austrijos miestuose. Sovietų įstaigos kaltinusias, kad minimi valdininkai esą fašistai. Toliau komunikate sa-koma, kad vyriausybė griebsis visų priemonių apginti Austrijos su-verenumui.

Atitinkami amerikiečių sluoksniai šia proga pareiškė, kad sovietų įstaig-os bandžiusios ištirti, kiek jos ga-lėtų Austrijoje laimėti. Jų pareiški-

mu, sovietai šiuo savo žygiu pažeidė kontrolinės sąjungininkų komisijos Austrijoje susitarimus.

— AFP žiniomis, spalio 31 d. Tur-kijon atvykę britų parlamento atsto-vų delegacija kuri čia viešės 15 dienų.

Graikija pilietinio karo išvakarėse?

Athėnai, X. 15. (Dena-Reuter) — Gen. Napoleon Zervas, buv. Graiki-jos viešojo saugumo ministeris ir žymus dešiniųjų politikas, pareiškė, kad jis artimiausioje parlamento se-sijoje numatąs atsakyti remti da-bartinę Graikijos vyriausybę. Jo nuomone, dabartinė Graikijos vy-riausybės amnestija esanti katastro-fiška klaida. Jis davė suprasti, jog

jis numatąs reorganizuoti savo dešiniuosius sukilėlius, kad jie galėtų prieš komunistus kovoti tiek miestuo-se, tiek kalnuose. Karo metu gen. Zervas vadovavo 5.000–10.000 suki-lėlių. JAV pasiuntinys Graikijai, Lincoln Macveag į įspėjo, kad Ame-rikos visuomenė tokį jo žygių palaik-tų fanatiškai ir diktatoriškai.

London. (UP) — Graikijos vyriaus-ybė nutarė amnestijos terminą graikų sukilėliams prailginti dar vieną mėnesį. Iki šiol vyriausybė pasidavė apie 1000 sukilėlių. Min. pirm. Sophoulis dar kartą per ra-diją kalbės į sukilėlius, kviesdamas juos pasiduoti.

Karas Kinijoje

Shanghai. (Dena-Reuter). — Ki-nietų tautinių dalinių pranešimu, kovos laukas Mandžūrijoje išsiplėtė iki Jehol sienos, kur 20.000 kinų kom-unistų kovoja dėl strategiškai svarbaus Silitum miesto, esančio prie Peking-Mukden geležinkelio li-nijos. Komunistų daliniai, kurių sudėtyje yra ir mongolų brigados, be reikšmingesnių rezultatų dvi dienas be pertaukos šturmoavo minėtą miestą. Tautiniai kinietų daliniai praneša apie didžiulę pergalę Schachtungo pusiasalyje. Komunis-tai per paskutinįją savaitę netekę 25.000 vyrų žuvusiais.

Trumpai:

— INS pranešimu, atstatydino JAV užs. reik. min. patarėjas ūkio reikalams William L. Clayton.

— Spalio 13 susirinko pirmajam posėdžiui Saaro krašto landtagas.

— Paryžiuje antradienį pradėjo streikuoti 30.000 požeminių trauki-nėlių ir autobusų bendrovės tarnau-tojų. Ketvirtadienį metė darbą 31.000 prekybos laivyno karininkų ir jūreivių.

— Kairo mieste siaučia nepaprastai smarki choleros epidemija. Per vieną dieną užregistruota 200 susir-gimų ir 133 atsitikimai dar tiriama.

— Praeitą penktadienį Ramiojo vandenyno uoste Tomaco (Columbia) prasidėjo milžiniškas gaisras. Apie 6090 žmonių liko be pastogės.

— Antradienį šiaur. Atlante nu-krito JAV hidroplanas. Išgelbėjus 60 keleivius, lėktuvas nusikandintas.

Sotus alkano neatjaučia

(Apie artimo meilę)

— Apie ką pasaulyje dabar daugiausia reikėtų kalbėti, garsiausiai šaukti?

— Ši klausimą rodo, ne kiek neabejojant, tenka atsakyti:

— Šiuo metu daugiausia reikia kalbėti, garsiausiai šaukti apie artimo meilę, apie tą žmonių vienyti kitiems meilę, apie kurią tiek daug ir tiek plačiai Kristus kalba savo Evangelijoje.

Jeigu tautos savo gyvenimą, savo santykius vienos su kitomis būtų tvarkiusios pagal Kristaus mokslą, pasaulį nebūtų ištikusi tokia baisi katastrofa. Dešimties milijonų žmonių žiauriausiomis priemonėmis buvo išžudyti, dešimties milijonų žmonių klaidžioja be tėvynės ir namų, šimtai milijonų žmonių dar tebevergiauja. Tarp sunaikintų miestų griuvėsių žmonių pavaldumui slankioje begalinis vargas ir skurdas.

Gyvenimas per daug jau įtikinamai rodo, kad vargas, skurdas ir visokie nepriklausomi labai blogi dorybių ugdytojai. Kur vargas, skurdas ir visokie nepriklausomi žydi, ten dažnai visokios nedorybės klesti, lyg piktžolės ūkininko apieistoje dirvoje.

Vargas ir skurdas yra mūsų, benamių, kasdieniniai palydovai. Ir jie mus ne tik fiziniai, bet ir moraliniai graužia ir naikina, lyg baisūs vėžys. Ne visi mes jį dar matome, ne visus mus jis dar ir palydovus yra, tačiau, kai jo baisiosios žaidžios prasiverš, paviršius, tuomet bus pervėlu, tuomet ir pati radikaliausia operacija nieko nebepadės.

Kuriomis priemonėmis mes nuo to baisiojo žmones ir tautas naikinančio moralinio sunykimo vėžio turime saugoti ir jo užkirsti gydytis?

Medikai teigia, kad žmogaus skilvyje visiškas nebuvimas rūgščių gali sukelti skilvio vėžį. Skilvio rūgštys reikalingos virškinimui. Be jų sutrinka virškinimas, ir žmogaus organizmas nebegali normaliai funkcionuoti: jis pradeda vysti ir nykti.

Grįždami prie visuomeninio organizmo, šiandien taip sunkiai sunegalavusio, galėtume teigti, kad jam artimo meilę yra toji tebeklingoji rūgštis, be kurios jis negali sveikėti ir normaliai funkcionuoti. Artimo meilę lengvai padeda pakelti visus gyvenimo sunkumus. Ji visuomeninį organizmą apsaugo nuo moralinio vėžio.

Kai kuris žmogaus organas sunegaluoja, pajuntamas skausmas. Panašiai esti ir visuomeniniame gyvenime. Normaliose gyvenimo sąlygose artimo meilės reikalas lyg ir neįsivaizduojamas. Apie jį daugiausia kalbama tik bažnyčiose iš sakyskų. Atrodo, kad taip ir reikia. Tačiau žmogus, išmuštas iš normalaus gyvenimo vėžio, iškart pajaučia, koks neapsakomai didelis dalykas yra toji artimo meilė, kaip sunku be jos gyventi. Ji lengvina kančias ir padeda pakelti sunkiausius vargus. Žmonės ištvėrė klaidingą KZ gyvenimą daugiausia vien dėlto, kad jų tarpe buvo artimo meilės.

Dabar grįžkime prie savo tremtinių bendruomenės gyvenimo. Visų mūsų likimas vienas, bet ne visus jis ta pačia vargų našta siegia: vieni iš mūsų neša lengviau, kiti sunkiau, o yra daug ir tokių, kuriems ji vos pakeliamą. Taip yra dabar, kada mes dar esame globojami. O kaip bus toliau?

Nėra jokio reikalo aiškinti, koks mūsų gyvenimas sunkus. Tačiau būtina nuolat priminti, kad tas gyvenimas būtų daug lengvesnis, daug šviesesnis ir, pasakyčiau, daug prasmingesnis, jeigu mūsų tarpe būtų daugiau artimo meilės, daugiau artimo vargų ir nelaimių atjautimo.

Fizine prasme mes jau per daug arti vienas kito gyvename ir vieni kitų gyvenimą pažįstame, tačiau daugumas mūsų stengiamės, lyg sraigė, ištraukti į savo klauką, ir gyventi tik savais reikalais. Taigi, tas mūsų „suglaudintas“ gyvenimas artimo meilės neigdo. Kam geriau sekas, tas nesisieloja tuo, kuriam blogiau ar visai blogai. Kiekvienas stengiasi rūpintis tik savimi, o gal būt, neretas ir net savo artimo sąskaita.

Tiems savo teigimams pagrįsti, aš galėčiau duoti daugybę pavyzdžių, net jie nereikalingi: kiekvienas, pažvelgęs į save, ar apsižvelgęs aplink, ras jų ne kiek nemažiau ir ne kiek neblogesnių už tuos, kuriuos čia galėčiau duoti.

Viena tik aišku, kad mes savo tarpe daugiau galime rasti egoizmo, savanaudiškumo, negu altruizmo ir artimo meilės. Jeigu mūsų tarpe esama įvairių blogybių, tai dauguma jų kyla iš savanaudiškumo.

Klausimas, kurį čia keliu yra labai rimtas, labai aktualus, tiesiog gyvybinis, tą gyvybiškumą supran-

Politinė apžvalga

Komunizmo ofenzyva ir kominternas

KOMINTERNO ATGAIVINIMO ATGARSIAI VAKARUOSE — JT SUNKUMAI — PALESTINOS PROBLEMA — JT MĖGINIMAS

Vienu svarbiausių praėjusios savaitės įvykių reikėtų laikyti kominterno atgaivinimą. Šis įvykis labai plačiai nuskambėjo visoje pasaulio spaudoje ir susilaukė gausių komentarų. Kaip vienas anglų komentatorių nurodo, šiam kominterno atgaivinimui buvo ruošiasi eilę mėnesių. Maskvos radijas ir viso pasaulio komunistinė spauda pradėjo nepaprastą kampaniją prieš anglosaksus, ypač prieš JAV, apkaltindamos pastarąjį imperialistiniais siekimais ir karo ruošimu.

Visą šią propagandą apvainikavo pats Višinskis, JT plenumo posėdyje viešai apkaltindamas JAV, Angliją ir šių kraštų žymiausias veikėjus karo kurtumui ir kitokiais būtais ir nebūtais dalykais.

Tuo tarpu Balkanuose prasidėjo teroro banga prieš buvusios opozicijos partijas. Eilė opozicijos vadų pateko į kartuves, kiti turėjo sprukti į užsienį, gelbėdami savo gyvybę. Čekoslovakijoje staiga buvo atidengtas samokslas prieš Benešą. Arestuota eilė Slovakijos liaudies partijos veikėjų. Lenkijoje baigiamas likviduoti Mikolajčiko vadovaujama ūkininkų partija. Kartu pradėti areštai ir prieš P. P. S. (socialdemokratų), apkaltinant juos palaikymu ryšių su pogrindinėmis organizacijomis ir partizanais. Prancūzijoje, Italijoje, dėl sunkios ekonominės būklės, vyko streikų bangos įvairiais šūkiais, kuriuos metė komunistų vadovaujamos profesinės sąjungos. Neramumai Graikijoje, teroras Palestinoje, tai darbas tų pačių veiksmų, kurie yra diriguojami iš vienos vietos. Po šios įžangos, kažkur Lenkijoje, gimė nauja organizacija taip pat nauju pavadinimu, bet senais tikslais — kominternas.

Pirmą dieną šioji organizacija pasistatė sau tikslą kovą prieš „JAV imperializmą ir jos pakalikus“ viso pasaulio socialistus. Atrodo, kad istorija kartojasi, ir ar nebus ir dabar toks pat atvejis, kad visi „nuskriaustieji“ atsidurs po kominternu sparnu ir jo vadovybė. Juk SED partija oficialiai pripažino naująjį kominterną ir su juo užmezgė oficialius ryšius.

Koks gi yra pagrindinis naujojo Belgrado įsikūrusio kominterno tikslas? Tiek iš spaudos, tiek ir įvairių radijo komentatorių pranešimų susidaro įspūdis, jog Sovietų S-ga yra įsitikinusi, kad artinasi jos pranašauta didžioji kapitalizmo krizė, o tada kominternas turės pakankamai darbo. Toji ekonominė krizė gali turėti du aspektus. Pirmuoju atveju, Europoje prasidėjusi krizė persims į JAV, ir pastarosios, nieko nelaukdamas, gali pradėti jėga spręsti susidariusią padėtį. Ir antruoju atveju, jeigu jėga nebus panaudota, tada tuose samysiuose ir neramumuose kominternu pagrindinis uždavinys bus palaipsniui perimti valdžią ir savo rankas. Žodžiu, abiem atvejais kominternu uždaviniai yra labai aiškūs.

Kokią reakciją sukėlė šis kominternu atgaivinimas Vakarų Europoje ir visame pasaulyje? Atsakingi JAV asmenys pareiškė, kad pagrindinis kominternu tikslas bus nepriekaištingai ir traukiant Marshallio plano įgyvendinimą Europoje. Prez. Trumanas spaudos atstovams pareiškė, kad dabar, kaip niekuomet, yra reikalinga kuo skubiausia pagalba Europai. Marshallio pavaduotojas Mr. Lovet spaudos atstovams nurodė, jog, atgaivinus kominterną, JAV politika dar tvirtesniais žingsniais sieks savo užsibrėžtų tikslų įgyvendinimo ir Marshallio plano realizavimo. Šių atsakingų Amerikos politikų pareiškimai, atrodo, nėra šiaip sau tušti pasisakymai. Prezidentas Trumanas Baltuosiuose Būmuose tuojau sušaukė nepaprastą posėdį, kuriame, be ministerių dar buvo išaukti JAV ambasadoriai Londone, Maskvoje ir Vokietijos amerikiečių zonos vyr. karinių pajėgų vadas gen. Lucius Clay. Nors posėdis buvo slapas ir komunikato neišleista, bet korespondentai nurodo, kad ten buvo svarstoma susidariusi Europos padėtis.

Brazilijoje, Australijoje ir Čilėje prasidėjo didelė akcija prieš vietines komunistų partijas. Atrodo, kad kompartijos ten gali būti uždarytos. Antroji tema, dėl kurios jaudinasi visos pasaulis, tai Palestinos problema, kurią dabar svarsto JT plenumas. Kaip yra žinoma, JT Palestinos komisija paruošė planą, pagal kurį Palestina padalinama į dvi valstybes — arabų ir žydų. Šiam Palestinos padalinimui pritarė eilė valstybių, tarp jų JAV ir Sov. S-ga, todėl atrodo, kad šiam padalinimui pritarė JT plenumas 2/3 balsų dauguma.

Bet ar tuo šis problema bus išspręsta? Vargu. Arabai su šiuo planu nesutinka, o tai yra labai svarbu. Jų atstovai JT posėdyje pareiškė, kad

manas spaudos atstovams pareiškė, kad dabar, kaip niekuomet, yra reikalinga kuo skubiausia pagalba Europai. Marshallio pavaduotojas Mr. Lovet spaudos atstovams nurodė, jog, atgaivinus kominterną, JAV politika dar tvirtesniais žingsniais sieks savo užsibrėžtų tikslų įgyvendinimo ir Marshallio plano realizavimo. Šių atsakingų Amerikos politikų pareiškimai, atrodo, nėra šiaip sau tušti pasisakymai. Prezidentas Trumanas Baltuosiuose Būmuose tuojau sušaukė nepaprastą posėdį, kuriame, be ministerių dar buvo išaukti JAV ambasadoriai Londone, Maskvoje ir Vokietijos amerikiečių zonos vyr. karinių pajėgų vadas gen. Lucius Clay. Nors posėdis buvo slapas ir komunikato neišleista, bet korespondentai nurodo, kad ten buvo svarstoma susidariusi Europos padėtis.

Brazilijoje, Australijoje ir Čilėje prasidėjo didelė akcija prieš vietines komunistų partijas. Atrodo, kad kompartijos ten gali būti uždarytos. Antroji tema, dėl kurios jaudinasi visos pasaulis, tai Palestinos problema, kurią dabar svarsto JT plenumas. Kaip yra žinoma, JT Palestinos komisija paruošė planą, pagal kurį Palestina padalinama į dvi valstybes — arabų ir žydų. Šiam Palestinos padalinimui pritarė eilė valstybių, tarp jų JAV ir Sov. S-ga, todėl atrodo, kad šiam padalinimui pritarė JT plenumas 2/3 balsų dauguma.

Bet ar tuo šis problema bus išspręsta? Vargu. Arabai su šiuo planu nesutinka, o tai yra labai svarbu. Jų atstovai JT posėdyje pareiškė, kad

Pasiruošimas revoliuciniam momentui

Sunku nuspręsti, kas slepiasi už paskutinįjame sovietų „Literaturnaja Gazeta“ numeryje staiga prasidėjusių įžūlių įžeidimų, nukreiptų prieš amerikiečių politikus, ir išsiskyrusių formalių JAV ambasadoriaus Walter Bedell Smith protestą. Tačiau, Washingtoną pasiekiančiais pranešimais iš Maskvos, yra tvirtu duomenų, kad tie įžeidimai buvo inspiruoti ne kieno kito, o paties premjero Josifo Stalino.

„Literaturnaja Gazeta“ yra sovietų rašytojų organas, kuris prieš keletą mėnesių pervyveno didelį valymą. Jau pakankamai to skaistyklos prigadinti sovietų literatūros žmonės buvo neseniai painformuoti, kad Stalinas šiuo žurnalu yra nepatenkintas. Jiems buvo duota suprasti, kad šis nepatenkinimas tiksliai tuo atveju galėtų kiek sušvelnėti, jei ateityje žurnalo turinys pasidarytų labiau „politinis ir antivakarietiškas“.

Skubėjimas prisitaikyti

Sovietų rašytojai per daug nenustebo ir skubėjo prisitaikyti. Sekančiame žurnalo numeryje JAV prezidentas jau buvo pavaizduotas, kaip „lenktyniaujantis dėl mažojo Muncheno puskarininkio laurų“, Marshallis aprašytas kaip „Wall Street spyne“, o gen. Eisenhoweris apibūdintas „kaip bažnytinis balsas“ ir tt.

Ambasadoriaus Smith protestas, žinoma, liko be pasekmių, ir incidentas dabar, be abejo, yra jau baig-

STEWART ALSOP

tas. Dabar ta Stalino pranešimo dalis yra įdomi, kaip didesnio pavyzdžio simptomai ir dalis. Dabar ne tik tai iš šio incidento, bet ir iš visos paskutiniųjų mėnesių sovietų politikos yra visai aišku, kad Stalinas jau padarė likiminį nutarimą.

Vienu metu Stalinas taktinius sumetimus buvo nutaręs leisti ir ribotą bendradarbiavimą su Vakarais. Tačiau dabar tai jau yra praeityje. Dabar Sovietų Sąjunga veda nenulietą politinį karą su Vakarais, ypač su Jungtinėmis Valstybėmis. Pakiusdamos šiam nutarimui, pasaulio komunistų partijos negali — iš pradžių tik bandymai — toliau bendradarbiauti su demokratinėmis partijomis. Be to, jos turi pasiruošti revoliuciniam momentui.

Sprendžiamasis pakeltimas

Maža Rusijos žinovų grupė Maskvoje ir Washingtono jau praeitą balandžio mėnesį pajuto, kad yra nusistatyta pakeisti, abi — Sovietų Sąjunga ir komunistų partijos — linijas. Tai mėnesį maskviške „Pravda“ pasirodė eilė straipsnių, susidedančių iš perspausdinamųjų Lenino „Balandžio tezių“ ir reikšmingų „Pravdos“ redaktorių komentarų. Šias tezes Leninas yra parašęs 1917 m. balandžio mėn. Trumpai tariant, Kerensko režimas tuomet buvo pasiekęs savo galybės viršūnę, o ko-

Turint galvoje tokias Artimųjų Rytų perspektyvas, visiškai yra suprantamas anglų rezervuotumas Palestinos reikalu. Taip pat galima suprasti, kad, sudarius sutartį su arabų valstybėmis, kito Palestinos partnerio, būtent žydų, reikalai atsiduria antroje eilėje.

— Bet kol bus sukurta tarptautinė policija, visus domina klausimas, ar JAV įves savo dalinius į Palestiną? Vienas JAV radijo komentatorių nurodo, kad šitokiai dalinių įvedimui yra labai priešiną didžioji visuomenės dalies opinija. Esa, strateginiai sumetimais, negalima rizikuoti susipykti su arabų pasauliu, kurio žinioje yra milžiniški naftos ištekliai.

JAV, nors ir pasisakė už Palestinos padalinimą, bet prie šio plano įgyvendinimo eina labai atsargiai. Taigi, Palestinos problema stovi didelio klausuko ženkle.

Taip pat ir pačios Jungt. Tautos yra atsidūrusios dideliuose sunkumuose. Ne be reikalo Belgijos užs. reik. min. Spaakas, išvykdamas iš New Yorko, spaudos atstovams pareiškė, kad jis nebemato reikalo ilgiau pasilikti JT posėdyje, nes vistiek nieko konkretaus ten padaryti nesąjmanoma.

Kaip bebūtų, viena yra aišku, kad jeigu J. Tautos pavyks sukurti karines pajėgas Palestinos reikalams, tai bus didelis žingsnis į priekį ne tik Palestinos reikalų sprendime, bet ir kitoms problemoms, kurios yra dar blogesnėje padėtyje, negu Palestina. Rantonis

Trečiaisiais metais po karo

Rytai bijo net vėjo iš Vakarų

L. Fisherio nuomonė pilnai patvirtina JAV kongreso bibliotekos pranešimas. Parešime kalbama apie TSRS 30-metį ir teigiama, kad iš idealistinių metmenų atauga grynios rūšies imperializmas. Iš vidaus politikos į užsienio reikalų politiką Rusija perkėlė visą savo įtaringumą ir netoleranciją. Tauta laikoma nuolatiniame įtempime ir grynios rūšies agresijos pasiruošimo būklėje, mat, visa tai pagelbtai išreikšauti iš gyventojų aukų ir pasisąventimo. Sovietų politika yra Rusijos geografijos bei istorijos ir Markso filosofijos sintezė.

„Observer“ teigimu, Rusijos vidaus propaganda siekia sintezės tarp patriotizmo garbinimo ir senų ideologijos sandėlių pravedimo darbų. Šis bandymas atliekamas dėl to, kad

tant bendruomenine prasme. Ir juo toliau, juo labiau tas klausimas darysis aktualus. O to klausimo kūr neįsprendęs nei spauda, nei komitetai, nei kas kitas: jo aprendimas glūdi visų sielose. Ir čia tas klausimas keliama ne tam, kad jis būtų išspręstas, bet tam, kad mūsų bendruomenėje žmonių samonė nuolat būtų formuojama artimo meilės kryptimi. A. Merkels

J. CICENAS

artėja VKP (b) partinis kongresas ir Vakarų įtakos sunkiai bepataisomai užkrėstę karūs, kurie, pagrįžę namo, „Pravdos“ žodžiais, „džiūna skleidžia tarp gyvyų“, „Krasnaja Zvezda“ net stebisi, iš kur tas raudonosios armijos kovotojų neatsparumas „Vakarių dvėselėnė“.

Neseniai, IP pranešimu, TSRS aukštųjų mokyklų ministras kreipėsi per radiją į tarybinę inteligentiją, kad visur skiepytų įsitikinimą, jog „tarybinė kultūra yra pranašiausia pasaulyje“ ir podraž „kovotų su pražūtinga buržuazinė Vakarų pasaulėžiūra įtaka“, kurią už pinigų skleidžia svetimų valstybių agentai.

Gen. Ulrych (įgarsėjęs Maskvos parodomosiose byloje) vienoje savo paskaitoje įspėjo saugotis „vienos visiškos žinomos didžvalstybės agentų“, kurie, lyg vorai, skleidžia slaptus tarybinę tėvynę. Gen. Ulrych teigimu, vienas iš tokių agentų, betardomas, prisipažino, kad turėjo uždavinį savo judožiškam darbui pasitelkti žmonių, kurie „turi silpnųjų Vakarų kultūrą“.

„NYHT“ pareiškimu, amerikietiškas patriotizmas kyla spontaniškai ir nereikalingas nuolatinio dirginimo, be to, jis yra už užsienio reikalų politikos ribų, tuo tarpu tarybinį patriotizmą įsako galingoji Rusijos

biurokratija ir jis tetarnauja užsienio politikai.

„Time and Tide“ teigimu, į visa tai, kas šiuo metu vyksta anapus geležinės uždangos, ypač pačioje Rusijoje, negalime žiūrėti pro pirštus ar pro vieną ausį nugrįsti, o per kitą paleisti. Tai „Vakarams žinotina ne dėl žingedumo, bet iš pareigos, kurią diktuoja gyvybės ir savo kultūrinio vertybių apsaugos instinktas“.

Pažvelkime į komunistinę sceną

Apie Simonovo pjesę „Russkij Vopros“ Gerblamieji Skaitytojai jau esate skaitę. Škart tepridurina, kad pjesė filmuojama ir, Maskvos radijo žiniomis, bus parodyta įvairiaakabei Tarybų Sąjungos gyventojų masei. Be to, filma iš anksto užsisakyta Čekoslovakijos ir Jugoslavijos švietimo ministerijų. Simonovo pjesė nėra viena „tiesa apie anglosaksus“. Stalino premijomis, be kitų, išskirta: „Gilos Saknys“ ir „Reginald Daviso Likimas“.

Amerikiečių komunistų James Gavo ir Arnot d'Ussovo „Gilos Saknys“ (premiera buvo Vachtangovo teatre Maskvoje), „Znamia“ recenzento nuomone, yra „fotonuotrauka iš dabartinės Amerikos moralybės užkulisiu“ ir „Pravdos“ teigimu, demaskuoja „džentelmenus — fašistus“.

Visiškas priderinimas

„Pravda“ rūpestingai pastebėjo, kad 1917 metais Lenino pasakyti žodžiai yra visiška „pritaikoma“ „lininė situacija“ — 1947 metais. Ten taip pat pastebima apie „vakarų kapitalizmo anarchią ir gilą krizę“, ir pabrėžiama, kad, laikydamiesi Lenino taktikos, partija 1917 metais pasidarė pakankamai pajėgi per keletą mėnesių suorganizuoti revoliuciją.

Sovietų Sąjungos politika ir pasaulio komunistų partijų politika yra dvi to paties plinio pusės. Todėl Rusijos žinovai tiki, kad „Pravdos“ straipsnių serija pranašavo agresyvosios sovietų politikos augimą, kurio simptomai yra ir „Literaturnaja Gazeta“ išsikiolkijimai bei paskutiniąjį, įtūžimo pilna, Višinskio kalba Jungtinėse Tautose. Tą patį pranašauja ir tokių antikomunistų „socialdemokratų“, kaip Maniū, Nagy ir Petkovo, likimas. Pagaliau, tą patį pranašauja naujoji komunistų linija nesovietiškoje pasaulyje, ypač Italijoje ir Prancūzijoje.

Italijoje komunistų vadas Palmiro Togliati, kuris anksčiau, kaip ir Lenino pykčio objektai 1917 metais, sakė pamokslus apie „legalumą“, dabar įsakė savo pasekėjams būti pasirėngusiems kovai. Prancūzijoje pastaraisiais mėnesiais komunistų partijos centrinis komitetas nusprendė, kad jų ideologija turi būti perorientuota pagal revoliucinę liniją, o prancūzų komunistai „būtų pasiruošę prisiimti stalinisto epiteta“.

Taigi, vaizdas ryškėja. Šią žiemą vakarinė Europos atels didysis komunistų įsakymas pradėti veikti jėga. Tačiau, ar tą įsakymą pasiekės įvydyti, ar ne — tai daugiau priklausys nuo Jungtinių Valstybių, negu nuo Josifo Stalino ir jo strategų. „New York Herald Tribune“

Vartai ir užtvaros i afidevita

MŪSŲ KORESPONDENTO AMERIKOJE

—Kai nuvažiuosi, tai būtinai pakalbink mano draugus. Beldžiu jau ketvirtą kartą, bet jie tyli, kaip išvirtę.

— Užskute, jeigu galite, i Rhoda Island. Ten, Providence mieste, kiūto mano pusseserė. Zadėjo atsiųsti tvirtą afidevitą, bet jau tyli visą pusmetį, tartum būtų vandens i burną paėmusi.

Tokie ir panašūs atsikreipimai plaukia iš Vakarų Europos. Tie žmonės ten yra pakėlę sparnus ir norėtų kaip galima greičiau palikti karo griuvėsius. Čia, Amerikon, atvykę tremtiniai, kiek įmanoma, stengiasi jiems padėti, pasiteirauti. Kai kada pasiseka laišku ar gyvu žodžiu prikelkti prašoma giminę bei pažįstamą. Tačiau atsitinka ir taip, kad net i pakartotinus beldimus tyli jie, tartum visiems amžiams būtų žemės viduriuose užsikasę. O kartą pasitaikė (reta staigmena), kad atkūrė piletis su nuosava mašina net iš ketvirtos valstybės (šeito) ir vaistininio pedantiškumu išsiūpinėjo apie savo giminę Vokietijoje ir po poros savaičių jau pranešė išsiuntęs afidevitą.

Visai neseniai atėjo net toks laiškas:

„Tik jūs man visą teisybę išguldysite ant šito punkto, ar John ir jo patį tikrai laikina (mėgsta) prastą darbą, nes pas musis tik ant prastų darbų kai atsisėdi gali padaryti visokią daiktą. Par jums sužinojau kad jie mokyti žmonės, tai kaž ar jie panorės ant šopų ar ant farmų aiti. Jeigu jie nepardaug paniberni tai aš kita nedelia Johnui ir jo pačiai padirbsiu afidevitą.“ Ir t. t.

Afidevitas, tas magnetingas lakštas, šiandien daug ką magina. Žmonės nerimsta, graužiasi, kai draugas ar giminė pažada ir vis nepasiskubina. Dar labiau susikrėtę yra tie, kurie neturi ne tik giminės ar prieteliaus, bet ir paprasčiausio pažįstamo. Nors, iš tikrųjų, šiandien afidevitas daugeliui tėra tik taktas, deka, prie užantspauduotų durų, pro kurias tik „išrinktieji“ įleidžiami — taip šykščiai ir lėtai šiandien kas nors nugalį konsulatų kvotas ir formalumus. Tačiau gal netolimoj ateity, kaip jaučiama iš visų nuotaikų Amerikoje, bus plačiau praverti vartai, ir tie, kurie turės tokių raštų, galės be ypatingos eilės žengti į laivą ir Naująjį Pasaulį.

Afidevitų reikalas pačio Amerikoje jau kuris laikas įvairiai rutuliojamas, nors ir ne taip aktualiai, kaip to norėtų tremtiniai. Štai viena žinoma organizacija, kuri yra išdavusi per 300 afidevitų, rugėjo m. savo organo laidoj taip skelbia ir ragina: „... visi Amerikos lietuviai turėtų mažiausia parūpinti 35.000 afidevitų ateinančiais metais, jei Stratton Bivla pereitų, nes pagal ją kiekvienas įvažiavęs vistik turės turėti afidevitą. Mes turėtumėm jau dabar užsibrėžti po kiek galint daugiau afidevitų ateinančioms metams, kad išgelbėjus lietuvių tautos geriausią elementą, ku-

ris rindasi tarpe pabėgėlių. Tai yra kiekvieno garbinga pareiga ir užduotis...“

Vyriausia Amerikos lietuvių Administracija — Generalinis Konsulatas — visai neseniai, kaip daugelis, gal būtų, matėt, Amerikos liet. spaudoj paskelbė informacinį pranešimą afidevitų sudarymo reikalu. Jame Konsulatas pranešė susidomėjusių žinių apie 60 viso Amerikoje išsklaidytų istaigų adresų ir jų valdininkų vardų, kurie yra pasirodę kiekvienu metu be privalomo atlyginimo paruošti afidevitus.

Kai kurie tremtiniai, kaip matyti čionykštėj spaudoje, skelbia savo vardus ir asmens žinias, norėdami šituo atkreipti galtingesniųjų amerikiečių dėmesį. Ar šitokie skelbimai yra sėkmingi ir tikslūs, sunku primygtinai tvirtinti. Greičiausia jie nedaug ką sujudina. Kiti vėl gaudžiais ar dar kitokiais būdais klabena įvairiausios šio krašto lietuvių organizacijos, dvasininkus, mokyklas, žodžiu, visus tuos židinius, apie kuriuos manoma, kad ten yra kokia nors vilitis išskelti afidevitą. Deja, labai ir labai mažai dalis susilaukia realaus atsakymo.

Taip žmonės veria vartus, kad pro juos galėtų pralįsti afidevitas ir patektų i tremtinio rankas. Kai kuriems tie vartai labai laisvi ir daugelis, kaip žinome, jau kuris laikas savo stalinėse ar konsulatų spintose

Apie Tada Kosciuską, tą didįjį karžygį ir kovotoją dėl Lietuvos ir Lenkijos laisvės, mes esame daug girdėję, daug skaitę. Bet kas jis iš tikrųjų yra ar lenkas, ar lietuvis, daugis iš mūsų gali suabejoti. Lenkai sako, kad jis buvo lenkas. Mes gi sakome, kad jis yra mūsų tautietis, nes ir pats Tadas Kosciuszka visur save laikė lietuviu. Kad šis mūsų teigimas nebūtų iš pirmo išlaužtas, mes leisime pasisakyti jo biografams bei kronikams, pačiuosime jo paties rašytus laiškus, iš kurių susidarysime aiškų vaizdą, kas jis iš tikrųjų buvo.

Tadas Kosciuszka gimė 1746 m. vasario 12 d. Lietuvoje, Kosovikų parapijoje, Merečovščiznos dvarelyje. Jo tėvai buvo nusigynę lietuvių bajorai, kurie jį ir užaugino lietuviu. Tai patvirtina Encyclopaedia Americana, tą patį rašo ir žinomas Vokietijos rašytojas, Kosciuskos biografas, Karlas Falkensteinas (Kosciuskos biografija, 1894 m. Leipzigas). New International Encyclopaedia rašo, kad T. Kosciuszka gimęs Merečovščiznoje, netoli Naugarduko, Lietuvoje. Jis buvo senos, nusigynę lietuviškos šeimos ašin.

Anglė rašytoja Monica M. Gardner, smulkioje Kosciuskos biografijoje (Londonas, 1920 m.) rašo: „Jei T. Kosciuszka yra kam skolingas už

Stasius Būdavas

brandina afidevitus, kiti laukia, labai sunkiai ir nekantriai laukia, dar kiti — iš niekur nieko neturi ko laukti. Taigi yra siauresni ar platesni vartai. Tačiau yra ir užtvaros. Apie jas, tas užtvaras, taip pat keletą palaidų pastabų.

Nemaža tremtinių Amerikoje turi gausių ir net pasiturinčių giminių. Ir jiems, kaip atrodo, visai nesunku būtų čia netikėtai keletą vaikų seimū, bet ir visą giminę ten atitraukti. Deja, jie to nedaro ir kai kurie, turbūt, nedarys. Šitoms užtvaroms atsirasti esama nemaža priežasčių.

Pirmiausia reikia žinoti, kad šiandien jau praėjo tas „romantiškasis“, smalsusis periodas, kai buvo pakilęs noras čia atsikviesti tremtinį ir pamatyti, kaip atrodo jis, ta nacių ar bolševikų auka: šiandien amerikietis naujai atvykstantį pasitinka realiau ir kritiškiau. Jis mėgsta pasiklausyti ar net paklausinėti savo pažįstamų, ką jie pasakoja apie naujai atvykusį. Ir jeigu sužino, kad kaimyno nuomonė apie „grinorių“ yra pilka ar net neigiamai, tada toks smalsulis jau traukiasi i savo kluatą ir afidevito reikale yra kurčias ir neblisys.

Šiuo atžvilgiu kalbamuosius rūpesčius neigiamai palenkia net patys atvykėliai, o taip pat ir vietinės sąlygos.

suteiktą jo tyram gyvenimui įtaką laikyti pastovumui ir pasiaukojimo pareigoms, nuo ko jis nenutolo, tai daugiausia jis skolingas Lietuvos kaimo gyvenimui su jo laisvėmis ir stebuklingais žavėjimais, kurie taip aiškiai atsispindi šiame Lietuvos giesių sūnuje. Tautos vadovybė, karaliaus titulai buvo Kosciuskos rankose, bet jis visuomet pasiliko paprastu Lietuvos kareiviu, dėvėjo kaimo drabužius ir draugiškai gyveno su savo kariuomenės kaimiečiais, laikydamas juos sau lygiais broliais.

Vėliau buvo surastas, paties Kosciuskos ranka parašytas, atsisaukimas i Lietuvos kariuomenę, aiškiai parodo to vado sielos kilnumą, kuomet jis, nepaisydamas daug galingesnių prieš jį esančių jėgų, žudančių visą tautą, vadina Lietuvos kareivius savo broliais ir draugais.

Taip apie Tado Kosciuskos tautybę rašo jo biografas ir jį pateiktos medžiagos tikrumu netenka abejoti.

O kuo jis pats save laikė?

Tai matyti iš jo laiško knygos. („Listy Kosciuszki“ Lvozas, 1877 m.) Vieną jį, rašytą 1790 m. vasario 7 d. generolui Miesiolowskiui, mes čia ir pacituosime (laiškas rašytas iš Włocławko):

„Aš jau pasakojau apie vietos žmones ir galiu tik pridurti, kad toji

Amerikietis neretai padaro rūgščią miną, jeigu sužino, kad atvykėlis arba besiruošias atvykti jau iš anksto apskirkiai derasi dėl darbo rūšies, ypač pabrėždamas, kad nesąs linkęs i fizinį darbą, nes jo profesija tokia ir tokia. Pvz., čia kursuoja pramanytas ar tikras, tačiau būdingas pasakojimas. Esą vienas mūsų vyresniosios kartos karinės patirties atstovas, daug nuopelnų turįs mūsų valstybei, paklausęs vieną čionykštį amerikietį, ar negalįs jis atsiųsti afidevitą ir, be to, kokį atlyginimą galėtų jis gauti už savo profesijos darbą. Taigi nerealumas.

Čia labai bijo „ponų“ ir net inteligentinių užsimojimų. Mat, nė vienas senesniosios kartos amerikietis, praėjęs čia pro anglių kasyklas, įvairius fabrikus ir kitas fizines mankštas, kartais negali įsivaizduoti, kaip naujas atvykėlis imasi klausinėti apie baltų delynų darbą. Prasikiša savotiškas „pavydas“. Vaizdingumo dėliai galima pacituoti, ištrauką iš vieno laiško, kuris šią vasarą buvo paskelbtas viename Amerikos liet. dienrašty: „... Atsisaukti, atsikviesti tokį ponelį i šį kraštą net ir baisu, ir kyla abejonė, ar jis panorės fizinį darbą dirbti, jeigu jam nepasitaikys darbas pagal jo mokslą ir profesiją... Toliau skaitome, kaip viena panelė, 17 metų našlaitė, jau atvykusi i Jungtines Valstybes, buvo užklausta,

kuo ji norėtų verstis. Taigi panelė pareiškė, kad ji norėtų išeiti aukštąjį mokslą... Iš tikrųjų ar ne keista? Mes savo dukteris gal neturime kuo net vidurinį mokslą išleisti, ir kai jos sulaukia 17 metų, tenka jas leisti grindžyti plauti ar kurio kito fizinio darbo dirbti, o tuo tarpu, ve, dėkim pinigų ir aukas Dievo Paukšteliai, atvykusiam iš Europos, aukštus mokslus išeiti. Ką tuomet mūsų dukros turėtų sakyti?“ O po to jau seka dar daugiau pastabų ir priekaištų. Po penkių dienų kitas laikraštis bandė šitokiems sprendimams oponuoti ir gana įtikinamai samprotavo: „Keista yra kai kurių mūsikių logika. Jie stebisi, kodėl atvykstantieji tremtiniai nenori taip gyventi, kaip mes gyvenome tik ką pasiekę šią šalį prieš kelias dešimtis metų? ... Bet jeigu inžinierius ieško savo srityje, jeigu gydytojas eina i ligoninę, arba profesorius i universitetą, chemikas i laboratoriją, tai čia visai naturalus dalykas. Kiekvienas linksta i savo profesiją. Mums lietuviams reiktų džiaugtis, kad saviškią užima svarbesnes vietas, arba sėdžia jų.“ Ar šitas oponentas nugalėjo aną priekaištautoją, sunku pasakyti. Gal kiek ir sušvelnino, tačiau, kaip žinome, pilnas įspūdis lieka, daug stipresnis ir tremtiniams jis pasidaro nemaža užtvara. (B. d.)

JAV, 1947 spalio.

Kosciuszka — Lietuvos sūnus

„KAS AŠ ESU, JEI NE LIETUVIS?“

šalis labai graži ir turėtų priklausyti geriems ir darbštiems lietuviams, o ne sustingusiems ir nieko nepaisantiems vietos gyventojams. Prašau nusiūsti mane atgal i Lietuvą, jei nenorite visiškai manęs atmeti, ar laikyti netinkamu tarnybai. Kas aš esu, jei ne lietuvis, jūsų bendra-tautis, jūsų parinktas? Kam daugiau aš turiu būti dėkingas, jei ne jums? Ką aš turiu ginti, jei ne jus ir save? Jei jūs nepareikalausite seime, kad mane grąžintų, Dievas žino, ką aš galiu sau padaryti, nes mane ima pyktis, kai pamenu, kad aš lietuvis, turiu tarnauti Karalystei (Lenkijai), kuomet ten (Lietuvoje) jūs turite tik tris generolus. Kai priešais jus įveiks ir pakars, tuomet tik jūs suprasite būties svarbą ir pradėsite rūpintis savimi.“

Na, dabar reikia tikėti, kad mums daugiau jokių abejonių nesudarys, nustatant Kosciuskos tautybę, nei jis pats, kaip lietuvis, pasistatė amžiną paminklą, kuris visiems byloja kas iš tikrųjų buvo.

Peržvelkime trumpai jo gyvenimo kelią.

Savo nepaprastais gabumais T. Kosciuszka atkreipė kitų dėmesį ir kai baigė Varšuvos karališkąją (karo) mokyklą, lenkų karalius išsiuntė jį i Prancūziją, tęsti toliau studijų. Tuo metu jis aplankė veiki visą Vakarų

Europą ir kai baigė Breste fortifikacijų ir karo laivyno taktikos mokslus, buvo pakeltas i kapitono laipsnį, o jo priežiūrai buvo pavestos Krokuvos fortifikacijos. Po miesto universitetas kvietė jį profesoriauti matematikos fakultete, bet T. Kosciuszka atsisakė nuo mokslineio karjeros.

Jo gyvenimo kelią visai kita kryptimi nukreipė nepasiekusi meilė. 28 metų ugningas jaunuolis įsimylėjo turtuolio maršalo dukterį. Tėvas jį vedybų nenorėjo ir, rengėsi savo dukterį išleisti už vieno turtuolio. Tada jie nutaria pabėgti iš tėvų namų. Išsirengę, bet pakelyje pasivijo maršalas su ginkluotais vyrais ir sunkiai sužėdė T. Kosciuską paliko lauke mirčiai. Duktė buvo gražinta namo ir išleista už nemylimo turtingo dvarininko.

Po šios nelaimingos meilės T. Kosciuszka atsiduria Paryžiuje, iš kur išvyko i Ameriką ir įstojo i Vashingtono revoliucionierių kariuomenę.

Čia jis aktingai dalyvavo Amerikos nepriklausomybės kovose, pasižymėjęs savo nepaprastais gabumais bei drąsa ir per gana trumpą laiką buvo pakeltas i pulkininko laipsnį ir paskirtas Vashingtono adjutantu.

Amerikos Kongresas, įvertindamas jo didelius žygius, suteikė jam pilietinio teises, pareiškė viešą padėką, pakėlė i generolo laipsnį ir padovanėjo dvarą. Dabar T. Kosciuszka gali ramiai gyventi, atsidėti mokslo darbui.

Bet štai jį pasiekia žinia, kad tėvynėje prasidėjo neramumai: Lietuva ir Lenkija nori išsivaduoti iš Rusijos jungo.

Prityręs kovotojas, tauris ir karštas patriotas lietuvis, palieka Ameriką ir grįžta i savo tėvynę, padėti tėvynainiams kovoję dėl abiejų kraštų laisvės. Čia jis suorganizuoja daug kovotojų ir vadovaudamas jungtinei kariuomenei daug kartų sumušė rusus.

1794 m. spalio 10 d. jį sunkiai sužėdė, paėmė i nelaisvę ir išgabeno i Rusijos gulimą. Laisvės kovotojai, netekę savo varsiųjo vado, pralaimėjo kovą.

Tada Kosciuską iš nelaisvės paleido caras Povilas I-sis, kuris jį asmeniškai aplankė kalėjime, ilgai kalbėjosi ir labai apgailestavo, kad tokį taurų ir humanišką lietuvių taip žiauriai kankino. Paleidamas i laisvę, caras jį net apdovanojo, tikėdamas, tur būt, šį Rusijos priešą, laisvės kovotoją, padaryti sau prielankesnį.

Nuvargęs, iškauotas T. Kosciuszka grįžta i Ameriką poilsio, iš kur pasiklia vyksta i Prancūziją, aplanko Rusijos carą Aleksandrą ir pasirenka nuolatinę apsigyvenimo vietą Šveicarijoje, kur 1817 m. spalio 15 d. mirė.

71 metų sulaukęs senelis, vainikavęs savo gyvenimą karžygiškomis kovomis dėl laisvės, didelis humanistas, taurus lietuvis patriotas, gyvenęs svetimoje aplinkoje, mokesis svetimojo mokykloje ir auklėtas lenkiškojo dvasio, nuo savo tautos kamieno nenuolės, mirė toli nuo savo tėviškos svetimosi žemės, Šveicarijoje. Prie jo širdies buvo rasta kruvina nosinaitė, tai mylimos Liudvikos prisiminimas, kada jis su ja prieš 40 metų bėgdamas buvo sužeistas, ir ji ta savo nosinaitė jo kraują šluostė, o vėliau paliko apriūsus žaizdą.

Kaip ištikimai mylėjo Liudviką, taip ištikimai mylėjo ir savo tėvynę Lietuvą. Toks buvo tikrasis Tadas Kosciuszka.

Vytautas K. Pranas

Iš daug „Tiesų“ — viena tiesa

...viena didelė donorų stotis...

Ar pajėgs pakreipti istorijos ratą?

Toks iš viso kyla klausimas, skaitant komunistinę Lietuvos ir kitų kraštų spaudą. Rytai ir Vakariai šandien stovi vienas prieš kitą visais frontais. Žūbtinė kova vyksta kiekviename žingsnyje, kiekvienuose bet kurio darbo srityje.

Anapus geležinės uždangos NKVD malūnas mala ir traško ir partinius ir nepartinius. Ne be pagrindo JAV lietuvių komunistų „Vilnius“ Nr. 156 skiltyje A. Bimba, sugrįždamas iš kėlonės po LTSR, išreiškė norą ją pamatyti po kelių metų: „kaip jina tada atrodys? Ką ir kur dirbs šiu dienų veikėjai, tie pionierai, tie kūrėjai naujojo gyvenimo. Vienas kitas žinoma šiose nelygiosse pastangose gal pavargs, kitas gal ir suklups...“ Jau André Gide savo „Sugrįžime iš TSRS“ rašė, kad VKP (b) pasiryžo savo sferos žmogų arba perauklėti, arba sunaikinti. Vyksta didelio masto melo ir klastos ipilietinimas. Jau net V. Putinas — Mykolaitis str. „Maironio poeto kelias“ įterpė tokį teigimą:

„Carinės biurokratijos politika, po 1863 m. siekusi sušabdyti Lietuvoje lenkų bajorų politinę propagandą ir, be kita ko, uždraudusi spausdinti lietuviškus raštus lotyniškai — lenkiškiu šriftu“ suteikė aušrininkų sąjūdžiui palankią dirvą politinei kovai.“

Tarybų Lietuvoje sukeičiama ne tik gatvės (pvz., Vilniuje šv. Onos g-vė pakrikštyta i „Tiesos“ g-vė, Volano g-vė i „Svietimo“, šv. Mykolo sk. — vis i „Biliūno ir t. t.“) bet klasuojama ir pati istorija. Šit „Tiesa“ kovo 15 d. pranešė, kad atiduota

spaudai prof. Pakarklio „Kryžiuočių valstybės santvarkos bruožai“. Darbe — kaip „Tiesa“ rašo — yra nušvičiama popiežius, kaip kryžiuočių agresijos prieš Lietuvą organizatorių, veikla, o taip pat reikšmė pagelbos, kurią rusai teikdavo lietuviams kovoję prieš vokišką agresiją.“

Justo Paleckio teigimu („Tiesa“ Nr. 169), priestarybiniais laikais, atseit 1918—1940 m. būvyje, Lietuva buvo verčiama blaškytis tarp Vokietijos ir Anglijos, būti arba Berlyno ar Londono kiauilių ūkiu: „Buržuazinė Lietuva įsikūrė ne todėl, kad to norėjo lietuvių tauta, bet todėl, kad tai buvo reikalinga imperialistinėms valstybėms, kurioms 1918 m. rūpėjo sudaryti užtvartą prieš Tarybų Rusiją ir plačiąją jai užpulti.“

„Tiesa“ Nr. 97 džiaugiasi, kad Lietuvoje „likviduota dvasininkų klaidė, žymiai pakirsti ekonominiai buožių ir katalikų dvasininkijos pagrindai. Dabar „vyriausias šūkis praplėsti LTSR žmogaus akiratį“. Ir akiratis ne plečiamas, bet lauziamas visu grubumu ir pagal Lenino nurodymus: „Grįžkime i Aziją, o Rytų pagelbimi pasieksime Vakarų.“

Gal būtų, ne visi žino, kad prieš pat 1939—1945 m. karą Uzbekijoje, Kazachijoje ir Kirgizijoje lotyniškieji rašmens pakeista i „graždanka“. Rusiškioje imperializmo politika žengia pirmyn. „Tiesos“ Nr. 169 kažkoks S. Petrovas pastebi:

„Per 2 su puse metų RTFSR švietimo ministerija pasinėti Lietuvos pradžios ir vidurinės mokykloms 125 tūkstančius egzempliorių 80-ties tūkstančių vadovėlių...“

Is „Tiesos“ patiriame, kad Vilniuje prie miesto bibliotekų atidaromi vaikų skyriai su literatūra lietuvių ir

rusų kalbomis. Ten pat doc. B. Horodnėčius — fizikos matematikos fakulteto dekanas — kviečia studijuoti fiziką ir praneša, kad „stojant i fakultetą reikia išlaikyti egzaminus iš... rusų kalbos ir rusų literatūros“. Vilniaus pedagoginėje institute veikia rusų kalbos ir rusų literatūros fakultetas.

Vaižgantas „Pragiedruliuose“ yra pastebėjęs, kad „apyšturkštę žievę nuo lietuvių nugramdęs, randi europietį, o šliuotąją žievę nuo ruso nukutęs, randi totorių“.

Dr. V. Kudirkta Varpe 1890 m. rašė: „Rūgiti ant „europizmo“, tai vis vien ką būtų išpažintoju barbarizmo.“

E. Germanas („Tiesa“ vasario 13 d.) str. „Pakelti architektūrinio apipavidalinimo kokybę“ rašo:

„Antai, respublikinio projekto bei planavimo tresto fasadų sprendimams dažnai išpausta tarybinei architektūrai svetima Vakarų Europos įtakų žymė.“

Prof. Mervat savo knygoje „Rytų tautų teatras“ sako, kad anglosaksų civilizacijos įtaka Tarybų Sąjungoje turi būti lyg šašas nuplėsta. Ir nebe originali, o vergiški klusni yra „Tarybų Lietuvos“ nuomonė, kad Vilniaus teatro artistai, statydami pjesę „Po Prahos kaštonais“, nepajėgė atsipalaiduoti „neigiamu Vakarų teatro štamptu“. K. Korsakas spaudai atiduotoj studijoje apie Martyną Mažvydą pastebi, kad rusų įtaka padėjo mūsų rašytėjai kilti ir plisti. A. Vienuolio-Zukausko žodžiais, iš viso ir dabar knyga ir laikraščiu srityje „esame nuo broliškųjų respublikų „erokai atsilikę“, atseit, dulkė ir

erokas — savikritika iki visiško nusizmoginimo.

„Tiesos“ pranešimu St. Tarvydas

LTRS geografijos leidinyje 6 lanku užims LTSR fizinei ir ekonominei geografijai. Juokas juoku, bet teaprašo nors Lietuvos peizažą 1947 metais, nes žmogaus jau nebepažinti. An, iš „Tiesos“ skelbimų kyšo šiurpi tragedija: Mudrecovas Aleksandras Federovičius skiriasi su savo žmona. Mudrecovo šeimininkis ryšius, trauk jį devyni paibeliai, dalyko esmė kur kitur: jo žmona Poetovonova tebe-gyvena Raskazovo mieste Tambovo srityje, o jis jau Varėnos gyventojas. Bren. Kapitono užvedė ištuokos byla Bren Zajai, Kuibiševio gyventojai. Va, Serebriakovas atstovauja Marijampolės mechaninei dirbtuvei. Ana, Panevėžio apskrityje atsirado tokių „valstiečių“: Morozov, Pvsakov, Orlov ir t. t. Jau nebe vienetai, o dešimtys ir šimtai tūkstančių Pindiarjevų, Smuglinų ir Bjeriotinų, lyg blakės, šliaužia i mūsų tėvynę šviežio kraujo. Liepos 4 d. „Tiesoj“ Andrius Švitra str. „Gyvybės rūmai“ džiaugėsi, kaip dirba respublikinė kraujo transfuzijos stotis. „Tris kartus per savaitę susirenka gausus donorų būrys. Merginos, jaunuoliai iš fabrikų, studentai... imamas kraujas tik absoliučiai sveikas.“ Elena Truncaitė davė 9 kartus savo kraujo, jos draugė — 8 kartus savo kraujo... Tai donoriai, o kas siurbikai? Nagi, stoties direktorius pulk. Levin, mokslinis vedėjas papulk. Berkutov, sanitarė Jevsina ir kontrolierė Belajvenenko. Patios pavarės išduoda žmonės ir jų kėsulys. Dievaž, visa mūsų Lietuva — viena didelė donorų stotis. Kraujas liejasi ne tik transfuzijos stotyse, šviežio kraujo rėdos žymu po visą varganą, bet kovos neišžadančią Tėvynę... J. Ciočnas

Vilniaus Universitetas vokiečių okupacijos metais

(8) Vokiečių spaudimas stiprėja

M. Biržiška

Universiteto biblioteka labai ilgai rengė šalinčių autorių sąrašą, tikrindama ir papildydama vokiečių jai pateiktus sąrašus. Iš studentams prieinamų universiteto ir jo įstaigų skaityklų nacionalistinius labiausiai erzinančius autorius ji išskėlė ir sau teprieinamus sandėlius. Iš vokiečių pareigūnams lengviau prieinamų patalpų ji taip pat ką ne ką išėmė ir įsidėjo į sandėlius. Dalį komunistinių leidinių išnešėjo iš universiteto, paskirstydama profesorius ir tarnautojų tarpe, o kurių propagandinių leidinių turėjo daugiau egzempliorių — nekilusius vokiečiams pasiimti. Iš parankinio studentams katalogo išėmė erzinančias korteles, patių vokiečių neliesdama. Nemažą čia padėjo iš Berlyno atsiųstas surusėjęs vokiečių, kurių lankydavosi universiteto bibliotekoje, ne tik pro pirštus žiūrėdamas į paviršutinę bibliotekos „valymą“, bet ir pats reikšdamas pritarimą jos lėtam darbu.

Kas dėl žydiškų leidinių, iš universiteto bibliotekos palmta tie, kurių nebuvo galima nusilepti. Kurį laiką universitetas buvo suvežta į vokiečių uždaryta Žydų Mokslo Instituto biblioteka, kuri vėliau, kaip ir straštininė, buvo pakrauta ir sunkvežimius ir tuos neįkainojamus kultūros turtus išvežė nežinoma kryptim. Ar bus kas iš to po karo rasta ir kas su tuo bus padaryta, nežinia. Universiteto ir jo bibliotekos pareigūnų vokiečiai nei iš tolo čia neprišlėdė ir net nedarbo valandomis kai kada tikrindavo, ar ne mėgino kas iš univ. tarnautojų įeiti į patalpas, kuriose žydiškių leidiniai buvo patalpinti išvežimui.

Kitokios rūšies buvo universiteto vadovybės santykiai su vadinamuoju „Rozenbergo štabu“ — tais vilniškiais pareigūnais, kurie buvo paskirti bolševizmui iš viso, tad ir Lietuvos bolševizmui, tirti. Vokiečių skaudžiai sumušta Tarybų Sąjungai nežlugus ir jos gyventojams ne tik prieš savo valdžią nesukilus, bet ją palaikius prieš vokiečius, ko šie nesitikėjo ir tam nebuvo pasirėję. rozenberginiai bolševizmo tyrėjai kreipėsi į Vilniaus universiteto vadovybę, prašydami savo darbuočių tal-
 kos ir visų pirma pateikti moksliška-

perkoštos medžiagos apie bolševizmo pasireiškimą, darbus ir įtaką Lietuvoje. Rektoriui atkreipus jų dėmesį, jog klaidinga būtų bolševizmas vien neigiamai bevertinti, rozenbergiečiai pažymėjo, jog jų darbas nesąs viešas ar propagandinis, o turis tikslą pateikti mokslui ir valstybės vadovybei faktinąją — malonią ar nemalonią — medžiagą, kaip yra iš tikrųjų, tad jie ne lietuvius nevaržą prieiti kad ir teigiamąsias bolševizmui išvadas, kad tik jos būtų tvirtais duomenimis pagrįstos.

Taip paspaustas, rektorius gavo priimti temų sąrašą (bolševizmas Lietuvoje 1918—1940 m., 1940—1941 m. Lietuvos švietimo, ekonomikoje, bažnyčioje ir t. t.), kurias jis paskirsė profesorių tarpe, patardamas nesukubėti ir rašyti teturint galvoje Lietuvos, o ne Vokietijos, reikalus. su kuo visi aiškiai sutiko. Nors paskiau keli kurtus rozenbergiečiai domėjosi šitų darbų eiga, bet gaudavo tenkinis patiškinimu, jog, dėl šio, kas ar tokios medžiagos trūkumo, darbai nesą dar baigti. Antra vertus, kai vėliau vokiečių administracija spaudė visus universiteto profesorius savo darbu įsijungti vokiečių vedamam totaliniam kovon su Rytų galybe, gautosios iš rozenbergiečių ir niekados neatliktos temos daugelį apdraudė, nuo kai kurių kitų nemalonių temų apdirbinėjimo.

Visuotinis lietuvių nestojimas į vokiečių organizuojamą SS kloną, kas Berlyno akyse nepaprastai sukompromitavo vokiešką Lietuvos administraciją, įsiutino Berlyno valdžią ir Kauno komisarų prieš lietuvius; jie ėmė lietuvius kaltinti nenorū stoti Naujosios Europos pusėje prieš bolševizmą, nutylėdami, jog visa lietuvių tauta yra nusistačius prieš bolševizmą, tik nenori kaštonų iš ugnies traukti ne sau, bet vokiečiams. Nepaprastai vieningas lietuvių pasirodymas atkreipė į save Tarybų Sąjungos dėmesį, kuri ne tik pagyrė juos per Maskvos radiją („molodcy litovcy“), bet ir ėmė savintis jų kovą dėl nepriklausomybės, skelbdama ją tarybiška, tariamuoju noru grįžti į Tarybų Sąjungą

ir susigrąžinti tarybinę tvarką. Vakarų Europos visuomenė taip pat susidomėjo mažosios tautos ryžtingu ir taktingu savo nepriklausomosios pozicijos gynimu, o pati lietuvių visuomenė pasijuto vieningesnė ir tvirtesnė tolesnei kovai kelti.

Suprantama, galima buvo laukti ir laukta vokiškų represijų. Wehrmachto žmonės įspėjo lietuvius saugotis himmlerinio keršto, jau nekalbant apie vietinės vokiškos administracijos lietuviams rengiamas skaudžias pamokomąsias priemones. Slaptoji Lietuvos išlaisvinimo organizacija gavo žinią apie parengtus keturis SS pulkus Lietuvai pamokyti. Jaunimas ėmė slapstytis, laukdamas suėmimų, kaip 1941 m. birželio mėn. enkavedistų siautimo metu. Pradėta supirkinėti iš vokiečių kariuomenės sandėlininkų ir paskirų kariuolinių ginklų ir šaudmenų, skubiai ginkluojamasi savo laisvei ginti — pigiai nepatekėti į esesininkų rankas.

Nemėgęs su tarėjais palaikyti santykių, Rentelnas sušaukė pas save Kaune jų posėdį, kuriame jis su savo padėjėjais smarkiai puolė lietuvius, juos išbolševikino, leido sau kumščiu daužyti stalą ir grasinti, kartu betgi reikalavo atvirai pasisakyti dėl priežasčių, kurios kliudo sklandyti lietuvių bendradarbiavimą su vokie-

čiais. Iš tarėjų tarpo ypačiai trys drąsiai ir atvirai jiems čia išdėstė lietuvių tautos nepriklausomybės siekimą, nieko bendra neturintį su kokiomis simpatijomis svetimam ir 1940—41 m. Lietuvoje nusibankrutavusiam bolševizmui — tai atvykusieji iš Vilniaus dr. Germantas, Mečys Mackevičius ir kontrolierius Puodžius, kurie naktį, prieš vykdam į Kauną, tarėsi su Vilniaus univ. prorektorium Krivicku, dekanu Zakrevičium ir kitais Vilniaus veikėjais. Daužant Rentelnui į stalą, daužė ir Germantas; į šiojo pastabą, jog, duodant lietuviams nepriklausomybę, reikėtų duoti ir latviams ir estams, jis atkirsdamas pareiškė, jog lietuvių nieko neturi prieš nepriklausomybės grąžinimą latviams ir estams; jis dar priminė vokiečiams, kartodamas Vilniaus rektoriaus vasario 16 d. pareiškimą, kad lietuviai yra ne tik viena iš Pabaltijo tautų, — tai yra tauta, įsikūrusi Didžiąja Lietuvoje Kunigaikštija, valstybė nuo jūrų ligi jūrų, didesnė už Lenkiją ar Vokietiją, ir ty savo istorinių tradicijų ligišioliai nepamiršusi, jomis besididžiuojanti, neatsisakiusi ir neatsisakysianti nuo savo nepriklausomybės, nuo kovos dėl jos grąžinimo. Pasitarimas nevirto susitarimu, tik išryškino susidariusią rimtą padėtį ir ypačiai nepalaužiamą vilnietiška trijų tarėjų poziciją su dr. Germanu priešaikyje.

Pinnebergas yra vieta, kur DP jaunimas ruošiamas ateities darbui

Pabaltijo Universiteto oficialus leidinys „Information Bulletin“, viename savo paskutiniųjų numerių, džiaugdamasis tolimesniu Universiteto veikimu, tarp kita ko rašo:

„Pasikalbėjimuose su PW & DP Division vadovybe, buvo nustatyta, kad mūsų institucija dabartinę padėtį lieka ir toliau. Nei turintieji virš 25 m. amžiaus, nei studijavę čia daugiau dviejų semestrų, neprivalės Universitetai aplėsti. Taip pat ir profesorai pasilieka savo vietose. Pasilieka toji pati mokslo įstaiga su Universiteto programa, nors pats vardas „Universitetas“ nėra pagelaujamas. Mūsų įstaiga bus aplanakyta specialios komisijos, kuri turės patikrinti studentų pažangumą moksle, ir tie, kurie neparduos pakankamo stropumo, turės būti grąžinti į kilmės stovyklas. Toliau pasikalbėjime buvo numatyta, kad naujų studentų priėmimas eis per mūsų Sekretoriatai, lygiai pabaltiečių kaip ir kitų tautybių.

Mes sveikiname naująjį potvarkį ir nuoširdžiai dėkome prof. Fr. Gulbiui ir prof. Vl. Stankai.

Pinnebergas yra ir lieka vieta, kur pabaltiečių jaunimas, o nuo dabar ir kitų DP jaunimas, yra paruošiamas darbai Britų Imperijai ar krauiam kitam demokratiniam kraštui“. A—

Lietuviškąją Studentiją

tarpe ir lietuvių, antplūdį į Vakarų Europos universitetus. Mes, Vakarų Europos universitetuose studijuojant lietuviai studentai-studentės, Tėvynės ir Tiesos tragedijos akivaizdoje turime imtis didesnių įsipareigojimų, negu normaliose sąlygose.

I. Nepriklausomoje Lietuvoje studentai būdavo didelė laimė gauti stipendiją studijoms ir užsienio universitetą. Šiandieną ta aplinkybė naudojasi šimtai lietuvių studentų. Tad, senųjų Vakarų Europos universitetų auditorijose, bibliotekose, laboratorijose, seminaruose kruopščiai ir rūpestingai semkime šimtmečiais krautąjį Vakarų Europos kultūros lobyną, kad grįžę dvasinėmis vertybėmis galėtume praturtinti ualintą tėvynę.

II. Lietuviškoji studentija Nepriklausomoje Lietuvoje visada jautriai reaguodavo į visus tautos ir valstybės gyvenimo reikšnius. Tremyje mes to jautrumo lyg ir esame nustoję. Visa jaunatvės energija eikime į lietuvių tremtinių bendruomenę. Mes jai esame skolingi už dvasinę ir medžiaginę paramą ir didžiąja dalimi mes nešame atsakomybę už optimizmą ir moralės palaikymą tremtyje.

III. Tautiniai-kultūriniai, ideologiniai-politiniai sąjūdžiai, radę platų atgarsį ir pritaikymą Nepriklausomoje Lietuvoje, yra kilę iš svetur studijavusių lietuviškos studentijos. Tremties studentijoje visuomeninis veikumas yra mažai išvystytas. Net pačių studentų gyvybinius reikalus sprendžiant, jaučiamas mūsų pasyvumas ir apatija. Atsirėmę į Lietuvos universitetų organizacinio gyvenimo tradicijas, kurkime lietuvių stu-

dentų tremties istoriją. Atskirti studentų sambūriai eikime į pozityvų tarpusavį bendradarbiavimą.

IV. Gerdami vyresniųjų autoritetą, pastikėkime jų pastangomis Tėvynės laisvinimo darbe. Tačiau žinokime, kad ir čia mes savo žodį pasakyti galime ir turime. Mes neturime teisės, nusiimdami atsakomybę, atsistoti šalia gyvybinių klausimų išsprendimo.

V. Šiandieną visa lietuvių studentija tremtyje patastatya prieš dilemą: studijų tęsimas ar emigracija? Reikia nepamiršti, kad tautos inteligentija yra jos fundamentas, o studentija — tautinio judrumo kertiniai akmenai.

Mūsų tėvynėje vyksta inteligentijos masinis naikinimas, taigi, atsisakius Nepriklausomai Lietuvai, visą pirmą tenka turėti galvoj papildymą intelektualiniai paruoštų žmonių. Šiuo metu ir yra vienintelė galimybė platesniu mastu akademinius mokslus baigti tik Vokietijoje. Išėinant iš šio fakto ir primant dėmesin, kad lietuviškoji studentija už savo tėvynę jau daug aukų yra sudeėjusi, — colleges ir colleges, kurie dabar yra studijų baigmės stadijoje, kviečiami sukaupti visas savo fizines ir dvasines jėgas, palikus emigracijos reikalą laikinai nuošalyje, baigti savo užsibrėžtą tikslą — studijas.

Studentai, studentės! Istorija mūsų tautai ne pirmą kartą stato sunkius uždavinius. Tautinės sąmonės žadiniojai, mūsų knygešiai savanoriai, partizanai, Nepriklausomą Lietuvos kūrėjai sekmingai juos išsprendė. Mes nepadarykime jiems gėdos. Būkime jų verti. Zoninė Stud. Atsivorybė

Tarpt. Moterų Kongresas Paryžiuje

KONGRESE DALYVAVO LIETUVOS ATSTOVĖ O. BAKKIENE. — LIETUVOS ATSTOVĖI PAREIKSTA YPATINGŲ SIMPATIJŲ MŪSŲ TAUTOS IR KENCIANČIŲ TAUTIEČIŲ ATŽVILGIU

1947 m. rugsėjo 28 d. spalio 1 d. Paryžiuje, UNESCO salėje, prancūzių moterų „Entente Mondiale pour la Paix“ sąjūdžio iniciatyva buvo sušauktas tarptautinis moterų kongresas.

Slame kongrese „La Femme et la Paix“ dalyvavo 48 tautų delegacijos. Reikia pastebėti, kad kongrese nedalyvavo Sovietų Rusijos, Bulgarijos, Jugoslavijos ir Lenkijos moterų delegacijos, nežinūnt, kad šių kraštų moterų buvo kviestos kongrese dalyvauti.

Iš Pabaltijo tautų kongrese dalyvavo Lietuva, kuriai atstovavo p. O. Bačkienė, Lietuvių Šalpos Draugijos Prancūzijoje Valdybos Vicepirmininkė. Lietuva buvo įtraukta į dalyvavusių kongrese kraštų sąrašą ir Lietuvos atstovė dalyvavo balsavimuose, kada šalys nominaliai buvo kviečiamos balsuoti. Lietuvos atstovė komisijų posėdžiuose buvo pareikšta ypatingų simpatijų mūsų tautos ir kenciančių tautiečių atžvilgiu.

Kongrese buvo nagrinėjamos ekonominės, socialinės ir taikos problemos bei moterų atsakomybė tarptautiniuose reikaluose.

Šio kongreso garbės pirmininkė buvo M-me Vincent Auril (Prancūzijos Respublikos Prezidento žmona), o pirmininkė — M-me Georges Bidault (Prancūzijos užs. reik. ministerio žmona). Faktiškai kongresui pirmininkavo M-me Jeanne Picard (vadė skaitlingos prancūzių moterų darbininkių organizacijos) ir M-me Malaterre-Sellier. Kongreso atidaryme dalyvavo M-me Paul Ramadier (Pranc. ministerio pirmininko žmona).

Kongresą sveikino JT Generalinis sekretorius, M-me Bidault, Mrs. Roosevelt bei tarptautinės moterų organizacijos ir UNESCO direktorius.

Kongreso nuotalka buvo vieninga ir jauki, nors kiek liečia Sov. Rusiją ir ryšium su ja tarptautinė padėtis — buvo vengiama liesti opesnius klausimus. Drąsiausiai kongrese opiaisiais klausimais pasisakė Duchesse d'Atthol savo pranešime „Organizuotas žiaurumas — pavojus taikai“.

Visų kraštų delegates priėmė Ho-

(Mūsų Paryžiaus korespondento)

tel de Ville Paryžiaus Miesto Tarybos Pirmininkas ir delegatės svetimšalės, jų tarpe ir Lietuvos, pasirašė į Aukso Knygą:

Kongreso užsibrėžtiems planams bei uždaviniams vykdyti buvo išrinktas Vykdomasis Tarptautinis Komitetas iš 16 tautų atstovų, būtent: Anglijos, Argentinos, Belgijos, Čekoslovakijos, Egipto, Graikijos, Italijos, JAV, Kinijos, Liberijos, Olandijos, Norvegijos, Suomijos, Prancūzijos, Turkijos ir Vengrijos. Vykdomojo Tarptautinio Komiteto Centras lieka Paryžiuje ligi sekančio kongreso. To komiteto pirmininkė išrinkta prancūzė M-me Picard.

Kongresas priėmė visą eilę rezoliucijų. Pirmoji rezoliucijų dalis kalba apie moterų įtaką tarptautiniame politikos gyvenime, antroji — liečia specialius auklėjimo klausimus.

Pirmosios dalies rezoliucijas, kaip labai reikšmingas ir mums, patiekiamie ir savo skaitytojams:

Pirmoji rezoliucija: Pasaulinis visų klasių moterų demokratinis taikos sąjūdis (Entente), nežinūnt politinių partijų, rasės arba religijos skirtumų pareiškė:

1. Individo respektavimas: Kongresas rekomenduoja visoms pasaulio moterų organizacijoms ir visoms moterims, dalyvaujančioms politiniam gyvenime, daryti įtakos į savo vyriausybės, kad būtų uždrausta visos jėgos formos: kankinimas, ištreimimas, išvežimai, priverstiniai darbai, koncentracijos stovyklos, nežmoniškas traktavimas kiekvieno kalinio arba kiekvieno asmens dėl politinių, rasinių arba religinių motyvų. Dėlto kongresas siūlo sekančias kontrolės priemones!

1) Teisė visoms aukoms ir nežmoniška traktuojamiems krepčiams į Tarptautinį Teismą, priklausanti nuo Jungtinių Tautų.

2) Įsteigti tarptautinę kontrolę nacionaliniams teismams ir kalėjimų administracijoms kiekviename krašte.

3) Sudaryti tarptautinės kontrolės pajėgas, verčiančias vyriausybes šių direktyvų laikytis.

Antroji rezoliucija liečia moters

uždavinius šeimoj, o už šeimos — socialiniame ir ekonominiame darbe, jos teisę ir lygybę prieš įstatymus, jos įsileidimą į parlamentus ir t. t.

Paskutinė rezoliucijų kalbama apie vaikų auklėjimą taikos labui.

Kongresas praėjo taikos išsaugojimo ir kūrimo ženkle. Neapsieita ir be karštų diskusijų. Kas liečia mus, tai reikia džiaugtis, kad energingų žygių dėka,

dar kartą buvo įtakingiausių pasaulio moterų dėmesys atkreiptas į mūsų sprendimo belaukiančią bylą. Buvo parodyta ne tik teisingo supratimo, bet ir nuoširdžios simpatijos.

Z. U.

Benediktas Rutkūnas

Gintarų žvejai

Baladė

Stasiui Ylai

Zaidžia jūra, burtus audžia. Seklytėlė dainos gaudžia. Seno žvejo dukteraitė baidro pirštais baltelaisiais dailiarasčiui mezgini, — drakos gijos, saulėi dvazga — žalio šilko tinklą rezga.

Suptas, neštas marių vėjo šelmis bernas jai kalbėjo: — Kam, sesule, skirsi tinklą, plonagijį audimėlį?

— Tai tėveliui, bernužėli, rengias kilti su saule žūklėn pasigauti margą žuvį mėlynajam gilumėly.

— Ei mergyte, žvejo dukra, dovanok man tinklą regža — iš platių žydriųjų marių tau išgrębsiu daug gintaro, gelsvaspalvio, karolinio — būsi sesė parinktinė!

— Ne, bernyti, nekalbėki, gintarėlių nežadėki: ką motulė man pratarų, tėvužėlis prakalbėtų, jei tau, berne, atiduotiau tėvui tinklą pažadėtą.

— Aš nulenksiu tėvą žveją, — risiu vyno statinėle; motę — numaldys senolė šviesiasauliniai karoliai, — žvejo žuvys auksažvynės, puikėsi da gintarėliai!

— Rūstūs mano tėvo žodžiai, motinėlis — neatlaidūs.

— Tai įsėsk į mano valtį, neš mūsų burės, vėjo pūstos, — nepasieks nuo kopų kranto seno tėvo žodžiai rūstūs —

— Kaip man kiemo atsiskirti, motinėlis senglavėlės? Gaila jauno jaunimėlio, aukštalangės seklytėlės, numintų baltų takelių.

— Buvo tau ko čia gailauti, buvo ko čia atsiskirti: mynei taką — kopų smėlį, aš paklosiu — kilimėlį. Kiemo vartuos vargas žydi, lūšnos stogas vėjų šlaustas. Tau atversiu slaptą šalį, kur skaitesinės aušros aušta: pribraidei gana vargelių, nuo darbų paliso rankos — su manim, gulbele, plauki!

— Kas palaistys rūtas, mėtąs? Gels darželis neravėtas.

— Miglai, dulkėms rūtos laistyt, tau plačioji valuzėlė rinktis...

— Selmi berne, vilkiokėli, vėjams tik kalbi kalbėlę: neturi tu savo namo, kur priglausime galvelę?

— Mano namas — greitas laivas, stogas — skliauto žydruma. Ar ne vaiksios marių žvaigždės, ar negundo tolima?

— Vyljos jūrų gilumėlis, klaidūs, tamsūs keliųčiai, drangios miglos — viešnios dažnos: vycios valtį klaidūnėlė...

— Nesiginki, lėliukė, imki tinklą panarūna, ženk į laivą baltaburį — marių eiklųj bėgūna: kol dar vėjas nenuščiavo — nuburiuosim šimtą mylių, rinksim lobį užslėptinį. Tavo kaklą puoš karoliai — kerinčios žemčiūgų eilės... Ar ne tavo daliai meilė, ar ne mudviej laisvė, toliai? —

Sunkūs, rūstūs tėvo žodžiai, motinėlis — neatlaidūs, — šelmio berne auksakambiai, — perkaltė jaunoji leidos.

Ir įsėdo dukteraitė į svyraklį berne luota, — nusistaškė, nulingavo į jūrų spinduliota...

Kaip sena mūsų tautosaka

Dr. J. Balys

Tai yra labai įdomus klausimas, tačiau jį atsakyti nėra taip paprastas dalykas. Pirmiausia reikia pastebėti, kad įvairios tautosakos rūšys nėra vienodo amžiaus, pavyzdžiui, pasakos ir papročiai, apskritai imant, yra laikomi senesniais, negu dainos, tačiau ir papročių ir dainų tarpe vėl yra ir labai senų ir naujoviškų kūrinių. Latvis P. Smits mano, kad senovės ketureilės latvių dainos buvo sukurtos laikotarpyje tarp XIII a. pabaigos ir XVI a. pradžios. Tada jis sprendžia iš dainų turinio, nes ten vaizduojamas gyvenimo būdas ir aplinkybės bei įvykiai kaip tik atitinka šią gaidę. Turime pagrindo manyti, kad intensyves senujų lietuviškų dainų kūrybos laikotarpis mažiausia dar šimtmečiu ilgiau užtruko. Tas pats Smits mano, kad daina negalinti būti labai sena jau ir dėlto, nes per kokių tūkstantmetį kalba taip daug pasikeičianti, kad tokia sena daina liktų visiškai nebesuprantama. Tačiau ar negali daina palengva pakisti kartu su kalba? Bet tada jau vargu ar begalėsime dainą laikyti ta pačia. Reikia sutikti, kad dainos apskritai imant nėra per daug senos, jos nesiekia priešistorinių laikų. Tačiau kai kurios mūsų sutartinės, kur tekstas ir prasmingas turinys yra visai antraeilės reikšmės dalykas, o visa svarba glūdi melodijoje, ritme ir su tuo susijusiose refrenuose, gali siekti net priešistorinius laikus. Jos yra susirėšę su darbu, šokių ir apeigomis, o šie pasižymi dideliu konservatizmu. Apskritai, dainos amžių retai tegalima tiksliau nustatyti. Išimtį sudaro tik istorinės dainos, su vietovių, asmenų ir įvykių paminėjimais, pagaliau naujoviškos dainos. Pavyzdžiui, daina „Užaugau Pasvaly pas savo tėvelį, išėjau vandrovot, sau laimės paieškot“ yra kilusi, prasidėjusi gausiai lietuvių emigracijai į Ameriką.

Turint galvoj tarptautinio pobūdžio tautosakos motyvus, reikia skirti du dalykus: kada vienas ar kitas tautosakos dalykas iš viso buvo sukurtas ir kada jis pasiekė lietuvių. Tada ypač svarbu prisiminti, tyrinėjant pasakas, mįsles ir patarles. Sakysim, plačiai žinoma pasaka apie du brolius ir jų pavyduliavimą dėl žmonos randame tik XVII a. pradžioje, o kol pasidarė plačiau žinomas Lietuvoje, reikėjo dar mažiausia poros šimtmečių.

Panašiai yra ir su patarlėmis. Sakysim, patarlė „Ranka ranką plauša“. „Iš ko kvailį pažinsi, kad ne iš juoko“. „Sunku prieš srovę plaukti“ ir eilė kitų, mums gerai pažįstamų, patarlių žinojo jau senovės graikai ir romėnai. Tuo taru naujos kilmės yra tokios mūsų patarlės, kaip „Kry-

žių nešioja, o vėliną vilioja“ arba „Meluoja, kaip selmo atstovas“. Tiesa, nedaug yra tokių patarlių, kurių kilmės laiką galime nustatyti dešimties metų tikslumu, kaip yra su šia patarle: „Prie ruso kuprą skaudėjo, o prie mūsų (t. y. nepriklausomybės metu) tik niežti“ (atspausdinta 1928 m.).

Liaudies tikėjimų (burtų ir prietarų) tarpe randame gana daug tokių, kurie aiškiai siekia prieškrikščioniškus laikus. Pavyzdžiui, nemaža yra užsilikę tokių mūsų liaudies tikėjimų, kuriuose labai ryškūs yra žemės, ugnies, medžių ir dangaus šviesulių gerbimas. Čia pridera maldeles į žemę, ugnį ir jauną Mėnulį, kurių gana gausiai išliko iki mūsų dienų. Kiti tikėjimai yra aiškiai atsiradę krikščionystės įtakoje, pvz., visi tikėjimai, susiję su vėliniais ir ragonomis. Yra ir mišrių tikėjimų, kuriuose atsispindi abi pasaulėžiūros, pvz., švento vandens ir Velykų ugnies vartojimas, verbos.

Atsitrūkta ir taip, kad senų liaudies tikėjimų įtakoje ir mūsų laikais sukuriamos „naujos“ sakmės. Sakysim, mūsų liaudies tikėjimai ir sakmės apie laumes yra labai senos kilmės ir rodo gana ryškius santykius su keltų tradicijomis. Tačiau senujų tikėjimų bei vaidinių įtakoje gali tokių sakmių atsirasti net ir mūsų dienomis. Tada rodo toks pasakojimas: „Maždaug prieš 40 metų vienas Pusiškio kaimo (Gelvonų v.) gyventojas, pavogęs nuo savo marčios du verpiamą ratelį, norėjęs nuvesti juos į Liukono dvorą karčiamai ir ten juos pardavęs, prageri pinigų. Pakelė pasidėjęs ratelius karklyne. Ryto metą piemu, pamatęs karklyne ratelius, parbėgo į kaimą ir visiems paskelbė tokią naująją: Karklyne mačiau verpiamą laumę. raudonomis akimis, kaltūnuotas. Pasakiau: „Padėk, Dieve!“ Laumės atsakė: „Ką padėjai — pasimk, o ratelį neduosime.“ Ir smuko pačios į Sirvintos upę. Ta pasaka ir būtų buvusi palaikyta tikra, jei ratelį savininkė nebūtų prisipažinusi.“ (Užrašyta 1935 m.) Žinoma, jeigu nebūtų buvęs žinomas senas tikėjimas apie laumes verpėjas, nebūtų tas piemu panašus nuotykių „pergyvenė“.

Gana sudėtingas dalykas yra liaudies papročiai. Tai yra kompleksinis kūrinys, susidaręs amžių bėgyje. Užtat šalia labai senų, ten yra ir naujoviškų arba sumodernintų elementų. Užtat kiekvieną papročį elementai reikia atskirti nagrinėti nustatant jo kilmę bei raidą, jei galima, ir amžių. Atsižvelgiant į papročio išsilaikymą, juos tenka paskirstyti į: 1) ir šiandien dar dažnai randamus (žodžiu „šiandien“ suprantama pastarieji 50 metų), 2) šiandien jau retus, tačiau seniau neabejojama egzistavusius ir 3) tik liekanas kadaise buvusius papročius. Jeigu kuris paprotys pastaraisiais laikais retai beužtikamas ir yra nublukęs, dažniausiai tuo pačiu jis yra ir senas.

Tautosakinio fakto užrašymo data dar nieko tikrai nepasako apie papročio amžių, nes ir seniai atsiradęs paprotys gali būti pirmąkart gana vėliai aprašytas. Bediskutuojant apie mūsų vestuvinius papročius, A. Sta-

nys pareiškė nuomonę, kad mano knygelė „Lituaische Hochzeitsbräuche“ aprašyti mūsų vestuvinių papročiai nėra senesni, kaip 50–80 metų. Tada sekia iš šių jo žodžių: „Kadangi darbas yra paremtas daugiausia Tautosakos Archyvo medžiaga, vaizduojančia vidutiniškai 50–80 m. laikotarpio papročius, tai negi gali jį laikyti istoriniu“ („Ziburiai“ š. m. 32 Nr.). Tai klaidingai klaidingas manymas. Kad aiškiau būtų, padarysime toki palyginimą. Kiekvienas istorikas žino: jei archeologinė iškasa bus padaryta ir 1947 m., tatal dar visiškai nereikšminga, kad iškastas dalktas negalėjo būti pagamintas ir vartotas, sakysim, net prieš 3.000 metų. Aš minimoj knygelėje nurodžiau net 12 vestuvinių papročių elementų, kurie yra žinomi ne tik visoms indoeuropietiškomis tautomis, bet buvo žinomi jau net seniesiems indams. Argi galima manyti, kad tie papročiai yra tik 50–80 metų senumo? Tad tautosakinio fakto užrašymo data maža turi reikšmės jo kilmės amžiui nustatyti. Naivu būtų tvirtinti, kad „metus“ reikšiant mįslė („karalius tur vieną medį, tas medis tur 12 šakų, kožnoj šakoj 4 lizdai, kožnam lizde po 7 vaikus, pusė juodų, pusė baltų“), kurią lietuviškai pirmąkart užrašė S. Daukantas 1835 m., teturėtų vos per šimtą metų. Istoriai gali tik taip pasakyti: ši mįslė lietuviams jau buvo tikrai žinoma ne vėlesniais, kaip 1835 metais. Kiek šimtmečių ji anksčiau siekia, mes tuo tarpu nežinome. Panašią mįslę randame arabų „1001 nakties“ pasakų rinkinyje, toliau apie 1.000 metų siekiančiame graikiškame šaltinyje (Maximus Planudes) ir apie 1011 m. parašytoje persų „Karalių knygoje“. Taigi, ši mįslė turi mažiausia apie 1.000 metų. Gražus amželis! Kada ji pasiekė lietuvių, deja, mes nežinome. Ir daugelis kitų tautosakinio fakto, kad ir palyginti vėliai užrašyti, siekia labai tolimus laikus. Todėl netikslu yra pasakyti: „Tai yra XIX a. po Kr. lietuvių vestuvinių papročiai“, bet: „Tai yra vestuviniai papročiai, kurie lietuviams buvo žino-

mi XIX a. po Kr.“ Vieni jų gali būti iš tikrųjų atsiradę tik XIX a. po Kr., o kiti — gal net XIX a. prieš Kr. Štai, čia ir yra tautotyrininkų dalykas nustatyti bent apytikrą chronologiją, t. y. kurie papročiai yra labai seni, kurie vidutinio ir kurie jauno amžiaus. Pavyzdžiui, „šeimyninės jungtuvės“ (vad. Lalentraunung) ir nevedusius laidojant „vestuvės prie kapo“ (vad. Totenhochzeit) pridera prie labai senų papročių, kurių pas mus bėra likę tik liekanos. Vidutinio senumo yra piršlų institucija. Prie naujosios gaidės papročio pridera rutos simbolika: ji maždaug paskutinių trijų šimtmečių bėgyje atėjo pas mus per lenkus ir bažnyčią iš pietų; daug senesnis mergaitės simbolis mūsų tautosakoje yra lelija, dabar dažnai vadinama tulpe.

Tautotyrininko uždavinys yra: apžinti tautotyrinius duomenis ir iš jų liekanų, sugėbėti juos priskirti į tinkamą vietą, nustatyti kilmę, prasmę ir reliatyvų amžių. Kaip matėme, nustatyti tautosakos kūrinių amžių yra labai sudėtingas dalykas. Bendrų dėsnių čia nedaug tėra, tad kiekvienam atveju atskirai tenka bandyti tati padaryti, panaudojant visą eilę kriterijų, ypač lyginant su kitų tautų tautosaka.

Atsiųsta paminėti

Vydūnas, Kalėdymas — laisvėjimas, išleido Liet. Skautų S-gos Brolių Vadija. Detmold, 1947 m., 72 pusl. Gaunama Skautų S-gos Tiekimo skyriaus Augustdorf b. Detmold, DP Camp Bl. 110. Kaina 5 RM.

Stasys Yla, Meilė, Sv. Sosto delegatūros lietuviams nr. 6. Kirchheim-Teck, 1947 m., 48 pusl. Kaina nepažymėta.

Puigis Andrius, Esperanto kalbos vadovėlis su trumpu žodynėliu. „Mūsų Kello“ leidinys. Dillingen, 1947 m., 100 pusl. Kaina nepažymėta. Pragiedruoliai, Liet. D-jos Švedijoje leidinys. Redakcinė kolegija. Nr. 12, 1947 rugsėjis. 50 rotat. pusl.

Viltis, mėnesinis žurnalas anglų kalba, skirtas lietuviams, menų, folklorui ir liaudies šokiams popu-

„Lietuvių Žodžio“ konkursas

Lietuviškosios knygos jubiliejinę metų pabaigoje, minėdamas savo vienerių metų darbo sukaktį, „Lietuvių Žodis“ skelbia.

LITERATūros KONKURSA

novelėi parašyti. Už tris geriausias noveles skiriamos premijos:

I premija	1250 RM.
II	1000 "
III	750 "

Konkurse gali dalyvauti visi bet kur gyveną lietuviai.

Sužietai tūtinai iš tremties gyvenimo. Išskirtini pozityviej, kūrybiški tremtinio buities aspektai ir nepalūžusio charakterio žmonės. Novelės dydis — 200–350 mašinėlė rašytų eilučių.

Slapyvardžiu pasirašyti ir mašinėlė parašyti rankraščiai (daug pridedamas užklijuotas vokas, kuriame yra tikroji autoriaus pavardė ir adresas) siunčiami „Lietuvių Žodžio“ redakcijai (Detmold, Wittjestr. 14), ant voko pažymint „KONKURSUI“, iki š. m. gruodžio 31 dienos.

Premijuotos novelės bus išspausdintos „Lietuvių Žodyje“ (už jas taip pat mokamas honoraras). Jury komisija bus sudaryta iš Baltų Centrinės Tarybos, „Lietuvių Žodžio“ Redakcijos ir Rašytojų Draugijos atstovų. „Lietuvių Žodis“

Iš Lietuvių Žurnalistų Sąjungos veiklos

Lietuvių Tremtinių Bendruomenės atstovų suvažiavimo dienomis (spalio 9–10 d. d.) Kasselio-Oberzwehrens lietuvių stovykloje posėdžiavo Liet. Žurnalistų S-gos Valdyba. Posėdyje dalyvavo 7 valdybos nariai. Negalėjo atvykti tik du valdybos nariai, iš britų ir prancūzų zonų. Valdybos posėdyje padaryta eilė esminių nutarimų.

Savišalpos Fondas

Jau antrojo visuotinio L. Z. S-gos suvažiavimo metu buvo įsteigtas S-gos Savišalpos Fondas, kurin suvažiavimo dalyviai ir svečiai pradžiai yra sumetę 2.382 RM. Savišalpos Fondo tikslas — remti ligoję, nelaimėję ar šlaip sunkiose sąlygose atsidūrusius S-gos narius. Savišalpos Fondo įstatų projektą parengti pavesta valdybos nariui žurn. S. Urbonui ir žurnalistams Jon. Pr. Palukaitiui ir A. Žiedui. Įstatų pro-

jektas turi būti parengtas iki š. m. lapkričio 15 d.

Premijų Fondas

Lietuvių žurnalistų bendradarbiavimui užsienių spaudoje, Amerikos lietuvių ir tremties spaudoje skatinti ir tremties spaudos lygiui kelti — steigiamas L. Z. S-gos Premijų Fondas. Fondui lėšos sutelkiamos iš LTB sumų kultūros reikalams, iš tremties laikraščių leidėjų ir Amerikos lietuviškųjų laikraščių leidėjų.

Bus premijuojamos geriausiai redaguojamų tremties laikraščių redakcijos, o taip pat laikraščių bendradarbiai už geriausius publicistikos, politikos, kultūros, vidaus ir užsienio informacijos straipsnius ir reportažus.

Laikraščiai ir straipsniai bus vertinami už 1947 metus, baigiant š. m. gruodžio 31 d. Jury komisija bus sudaryta iš L. Z. S-gos, LTB VK-to, L. Raud. Kryžiaus, Rašytojų Dr-jos bei Profesorių atstovų.

Premijų skirstymas numatomas 1948 m. Vasario 16-sios proga. Premijų Fondo projektą parengti pavesta v-bos nariui H. Blazui ir žurnalistams J. Griškai ir V. Rygertui.

Steigiamas Informacijų Biuras

Aktualiai medžiagai kitų tautybių DP spaudai parengti, o taip pat Amerikos lietuvių ir kt. pasaulio kraštu lietuviškai spaudai bei DP spaudai informuoti, steigiamas Informacijų Biuras. Atitinkamams Valdybos nariams ir žurnalistams pavesta tuojau pradėti Informacijų Biuro organizacinį darbą.

Ekranu margumynai

Geriausią Italijos filmų žvaigždę šiais metais buvo pripažinta Alida Valli, ypatingai pasižymėjusi filmoje „Eugenija Grandet“, kurioje ji vaidina vyriausiąją vaidmenį. Ši filmą pastatyta pagal Balzaco novelę. Tuo pačiu titulu Alida Valli buvo atžymėta ir pereinamais metais, iškiliai pasirodžiusi filmoje „Atvirasis miestas“. Šiuo metu Alida Valli dalyvauja filmo „Miracle of the Bells“ (Varpo stebuklas) pastatyme. Tai yra antroji jos filmą Hollywoodo.

Vienoje sukama filmą „Maksas ir Moricas“, kuri bus lyg grįžimas į nebylią filmą, nes joje nebus jokių dialogų. Juos atstos mimiški judesiai. Vyriausieji šios filmo veikėjai yra žinomieji aktorai Paul Hörbiger, Theo Lingner, Paul Kemp ir Maria Eis.

Kas nauja Hollywoodo? Fred Astaire, kuris prieš metus buvo jau atsidėjęs filmos, vėl grįžta atgal ir vaidina šokėją naujoje Joan Crawford filmoje „Time to Song“. Šiuo metu jam yra 47 metai. Charles Laughton turi vyriausiąją rolę naujoje Remarque filmoje; jo partneriai yra Ingrid Bergman ir Charles Boyer. Zymiojo norvegų kompozitoriaus Edvard Grieg gyvenimas norima atvaizduoti filmoje, kuri pradėsima sukurti Hollywoodo „The Song of Norway“ vardu. Taip pat ir Korngoldo opera „Mirusis miestas“ pritaikoma filmui; scenarijų rašo iš Vienos emigravęs rašytojas Georg Fröschel.

Vienos Mundus-Film pradėjo pirmąsias nuotraukas naujai statomos filmos „Pastatymas Salzkammergut“ vyriausieji veikėjai Hertha Mayen ir Hans Nolt.

Žengia tėvas smėlio kopom, žvelgia motina pro langą — akys regį bėgį laivą, seka juodąjį negandą. Šaukia dukrą — neprišaukia — skalanduoja aidą bangos... Gniaužo rūstis seną žveją, nepaguoda motės širdį, ir lėmimo tamsūs žodžiai paklaiduolę gena, vejas:

- Dukra, dukra! Dieve, vargas! Palikai mums nepalaimoj, austą tinklą ryto žūklei, skyrel bernui pabaldūnui — te jį Viešpats baubė tūsia!... Ką sau nulėmėl — tebusis: nepalaiminta pražūsi! —

Skrido, lėkė, nusidėjo, juodas šauksmas juodu vėju, bėgį laivą pasivijo — širdį degino žarijom: - Nepalaiminta pražūsi! —

- Bernužėli, nebeplaukim, taip širdelė nerami man: vai, išgars dangaus aukštasis mestą piktąjį lėmimą.

- Ei, nurimki, numylėta, mirčiai, laimei sužadėta. Tėprakeikla motė, tėvas — mus palaimins meilės dievas — Mūsų gelmės, mūsų jūra, perlių kraiti vilnys buriu: žodžių nelemų nebokim, semkim laimę ir dainuokim!

Telluškuojas aukso jūra, supas plotuos vienu du, meta tinklą žališūklį.

villas dovio — pažadu, Saulė pilsto džiaugsmo ugnį, gieda tampros lino burės, gintarinis verias dugnas — plinta laisvė be krantių — Mėlynakė mergužėlė, išmlyuota berno-žvejo, svaigią dainą audžia vėju!...

Blausias skliautas. Vėjai burias. Skleidžiasi naktis paniurus, jaukias debesy akleji, — rūstauja putota jūra: bangos laužias, piestu kyla, burės plakas, šiausias vėjuos — verkdamas daina nutyla...

- Trauki tinklą, meski žūklę, lenk į krantą, bėrnie, laivą: juodas skliautas nesibaivo — Paklusau kam, lengvapėdė, tavo žodžių dailiaklostių, kam pagodau jūrų marių pažadėtųjų, gintarų? Išsigyniau motės, tėvo — mus nubaus įrūstęs Dievas —

- Ko gastaui, mylimoji, mūsų meilės bangos šoka, putų pataklą mums kloja — Laukia dovanos žadėtos — Dievo rūdžio nebijo, mošai audrai nusijuoki! Kas mums viesulų staugimas? — Su tavim aš — su tavim aš —

Jūra vis smarkiau mauroja, vilnys grumiasi, kvatoja, gramzdio laivą, svaiddo, mėtė vis į gelmę, vis į tolį.

Supa rankos numylėto: - Bus gintarų — bus karoliai —

O širdy — pro vėjo gūslus: „Nepalaiminta... pražūsi...“

Kriokasmas. Užmas. Erdvių tūzmas. Verda vėtra, vartos vándens, žlojas prarajos balsūnės. Slysta valras, garma valtis... - Dieve, gelbė!... Atleidimol... - Su tavim aš —

Kaito aušros. Jūra raivės, ant krantų gintarai pylys... Niekas laivo berno-žvejo nesūtiko, neregėjo — glemžė marios plačios, glios...

Tik vidurnakties, kai mėnuo sildabre skandina jūrą — blandžią sapno mėnesieną, į vainiką žvaigždės burias, spinduliuoja tollos erčios — iš gelmių išnyra luotas — du šešėliai vaiskiuos plotuos — drikas tinklas paraizginis. ir daina, ir šauksmas pinas —

Tai jaunū žvejai iš marių dugno žallo vis be galo griebia nuogrindžų gintarą.

1947. IX. 10.

**Liet. Jūru Mokykla
pradėjo naujus
mokslų metus**

BUSIA PRIIMAMI KANDIDATAI IR IS AMERIKIECIŲ ZONOS

Pagallau | naujaji LTB VK i-
rinkti: Gaučys, Židonis, Reklaitis,
Malinauskas, Šlepety, Alminas, Gy-
lys, Grigolaitis. | Kontrolės Kom-
isija: Br. Kalvaitis, Vaitkus, Krul-
kauskas, Suvažinimas baigtas Tau-
tos Himnu. S U

erantininkų s
erantininkų sąjunga — Esperanto 60

Atgaivinta lietuvių esperantininkų sąjunga — Esperanto 60 metų sukakties akademija

Esperanto 60 metų sukakties akademiai. Atitinkamai dail. P. Osmolsko dekoruotos scenos fono sudarytas garbės prezidiumas, į kurį pakviesta vietos LTB pirm. P. Jocių, tovykyklos dir. pav. Kilorys, kultūrinį reikalmų vadovas dr. J. Grinius ir gimnazijos insp. doc. A. Vasilauskas. Tarus trumpą žodį dr. J. Griniui, platesnį pranešimą apie pasaulinį Esperanto sąjūdį padarė Pulgis Andriusis, o po jo buv. Lietuvos Esperantininkų Sąjungos sek. Pr. Enskaitis nusivertė lietuvių esperantininkų veiklą Lietuvoje per paskutini dvidešimtmetį. Akademiai baigta menine dailimi, kurioje išklausemė deklamaciją Esperanto kalboje ir „Sietyno“ choro bei vyruų kvarteto dainų. Gyvai ir įdomiai nuskambėjo „Sietyno“ esperantistų padainuota „Pamylėjau vakar“ ir kitos dainos.

Lietuvių Esperantininkų Sąjunga
valdybos išrinkti trys zoniškai atsto-
vai: A. Klimas – amerikiečių zona-
(13a, Kempton, Lithuaniaus Lager);
Pulgis Andriūšis – prancūzų (14b,
Troisrings, Weidenstr. 1) ir Pr. Ens-
kalis – britų zona (20a, Meerbeck,
Kr. Stadhagen, DP Camp). Visi
esperantininkai įvairiais reikalais
gali kreiptis į šiuos zoniškai atstovu-
s – valdybos narius.

Šeštadienio diena buvo suruošta

Tuo pirmasis lietuvių esperantininkų suvažiavimas tremtyje ir buvo baigtas. Belieka palinkėti geros kilmės šiems entuziastams jų veikloje, skelbiant viso pasaulio esperantininkų tarpe (o per juos ir tų kraštų visuomenę) mūsų didįją tragediją ir ieškant draugų tų kraštų vadovaujančių asmenų tarpe palankiam mūsų bylos išsprendimui.

**Ir vokiečiai „susi-
rūpino“ Pab. Uni-
versiteto likimu**

Universitēti gūvenant savo di-
dziausios krīzēs mētā, tas neliko ne-
pastēbēti ir viētos vokiētiē spaudos
Socialdemokrātū leidziamas laikrāstis
„Hamburger Echo”, i. m. rugējē
mēn. 23 d. [sēdējo strāpniē] vardu
„Kas būs i Pabaltijē Universitēto?”
Strāpniē nāgrinējami atēitēis piamā
dēl Universitēto pataipū.

apie jo armijos prasižėmimą Iki Fercho, dar kartą griežėsi už šiaudelio. Neatsižvelgdamas į miesto gyventojų troškulį ir sužeistuosius, jis bando kautynes dar ilgiau pratęsti.

Paskutinioji viltis

Dar kartą bunkerio gyventojams nušvinta viltis. Apie 10.30 val. pagausinama pirmoji Wenke armijos radiograma. Į pietus nuo Potsdame armijos smailiajai pasiekė vietovę Ferch. Tuo laimėjimu buvo atstatytas ryšys su Potsdame kovojančiu gen. Reimanno korpu. Bunkery pasiklido kaibos apie gen. Wenke atnaujinama įlaisvinima.

Tačiau jau prieš pietus Wenkas pranešė apie stiprų sparninį rusų puolimą. Kai vakare Wenkas nebuvo, nė kiek pasistūmėjęs priekin, daugeliui pasidarė visiškai aišku, jog jis yra perdaug silpnas, kad įpajętu prasiveržti iki reicho kanceliarijos. Nuotalkos greitai perėjo beveik į visiška nusivylimą.

Priekš pat padēties nāgrinējumiem pirmā kartā pamācāu Eva Braun. Jā, šī Hitlerli ir kēltais kēltais vyrais nē dējo priekškambarjei ir gvyai kaibē josi, Hitleris klausēsi. Jī kiekvie nam, su kuriu tik kaibējosi, atvīra 2veļēj ī akis. 13 pirmo zvīlganū maņ upē krito akysna jos apvalus veī das, judrios akys, klasiška nois ī gražs geltoni plaukai. Jī dēvejo ģerai pasiūtā pilķa kostuma, kuri īsryskino jos gražā figūra, skoinis gus batus, o ant rankos – puoņi briliantais nusaġtytā laikrodēļ. B abejo, jī buvo tikrai graži moteris. Jos ģestai buvo kēļ teatraliski.

Ji buvo vieno Mūncheno gydytojo dukte, per 30 m. amžiaus, su Hitleriu susipažinusi būsima „profesoriaus“ Hoffmanno, Hitlerio asmens fotografu, laborante. Hoffmannas nuo pat Hitlerio šikilimo priklausė prie jo artimiausių draugų ratelio. Jis apvedino savo dukterį su Baldur von Širach ir pasistenė savo draugystę su Hitleriu paversti skambančiomis monetomis. Vien tik iš Hitlerio portretų monopolijos jis padarė milijoninį biznį. 1932 m. ji, kaip pirmoji Hoffmanno laborantė, turėjusi Hitlerį lydyti propagandinėje kelti nę per Vokietiją. Šios kelionės metu ji ir susipažino. I mano klausimą kodėl viešumoje apie šią paviršutiniškai žūrint, taip didelę meilę nebuvo žinoma, ir Bernds atsakė:

Audaromos Sprendžiamos užtvankos

Ir dabar ateina neįmoniškiusias iš visų įsakymų. Kadangi rusams jau kelis kartus pavyko prasiveržti pirmąją frontą, pasinaudojant požeminio traukinėlio šachtomis, jis jau atidaryti Sprendžiamos užtvankos ir esančias į pietus nuo kanceliarijos šachtas užlieti vandeniu. Siuose šachtose tebeguli tikštanciai sužeistųjų. Tačiau jų gyvybės jam nevaidina jokio vaidmens. Jie visi turi palaipsniui prigirti.

Dabar ir jis prie Oderio tebekovojantį ir jau keičios dienos apsupantį 9 armijai davė sutikimą atsitraukti į Berlyną. Ji turėjo prasiveržti ir susijungti su Wenko armija. Bet šis įsakymas buvo duotas mažiausiai penkiomis dienomis vėliau. Tik keletai mažų, visiškai pavargusių ir nebepajėgių kovoti grupių pavyko pasiekti tikslą.

Kā savāte vēlāus, begdamas īs
Berlīnē! pietvakariņš, žyglāvu p
mīksts Jūterbogo kryptīm, visur
mācāu tiesiog klaukų valda. Tū-
stānciņā 9 armijos žuvusiųjų gulėjo
nepalaidoti šiuose mīkstuose. Susau-
dytomis susiekiame priemonēm, iš-
mėtytais daiktais, ginklais ir lavo-
nais buvo nuklotas paskutinis šios
armijos kantių kelias . . .

Beigė pranešimą, sutikome Hanna
Reitš. Du kartų ji buvo bandžiusi
pakilti su sužeistuoju generalfeld-
marsalu Greimu, tačiau abu kartus
dėl stiprios artiljerijos ugnies teko ši
bandymą nutraukti.

Tuoj po pietu Hitleriui buvo pristatytas pervažęs jaunuolis, numušęs rusų tanką. Hitleris su dideliu patosu prisigėdė jaunuoliui prie peties delio jo amžiuo uniforminio švarko geležinį kryžį. Po to jį vėl išsinešė į beprasmiškas kautynes Berlyno gatvėse.

Freytagas, Weissas ir aš pasitraukėme į savo bunkerį pasikabinti apimams rūpina dalyka. Mes visi trys buvome karininkai, visą laiką praleidę frontuose su kovos daliniais; mes nebuvome praprātę slapstytis tuometu, kai kiti korojo. Mums čia būtų buvę neapikslama.

Jaigilinė į painėkesį, mes net nepastebėjome, kai bunkeris įėjo Bormannas ir pradėjo mūsų klausytis. Tik staiga jis Freytagui ir man ant pečių uždėjo rankas ir įžengė į mūsų tarpą.

Senas trikuks

Jis pradėjo kalbėti apie Wenko dalinius ir greitą Berlyno išlaisvinimą. Paskui, gerasirdiškai šypsodamasis, pradėjo pūsti įprastinę miglą: — Jūs, kurie šia ištikimai su Führeriu išlaikysite šias sunkiausias valandas, po greit atiesiančios pergalės gausite aukštas vietas ir — padėkos ženklan už jūsų ištikimybę — riterių dvirus.

Paskui jis dar kartā nusīlīvspejo ir nuzingsnāpau tolyn. Iš kartā as būvau taip pretīnētas, kad negālēja net žodžio īstārti. Paskui man ēpē pasīlīkātēlājas ir pyktis. Tāgi, gauti rītētū dvarus — īstai māsū pāreiga. Ir kaip mēs īšlāndi, bālāndi 27 d. gālējome svājoti apīe „pēgalīnā pabaiga”? Kaip ir visada, girdint jī arba Goebbels arba Gōringa, taip ir dabar man kilo klausimas: ar jī īs tikrūji tiki tuo, kā kalba? O gal tāi buvo velnīsko ūtsmaskavīmo, didybēs ir fanatīskos kvailībēs mīšins?

Vakare kreipėsi Berlyno komendantas, prašydamas leidimo pasikalbėti su Hitleriu. Bormannas, Krebsas ir Burgdorfas stovėjo Hitlerio užpakalyje. Weidlingui darant mažiaud tokio turinio pranešimą:

Wenko armija, atsivėlgianti į jos turimus žmonių ir medžiagų rezervus, yra permaža, kad galėtų išlaikyti prie Potsdamo laimėtąsias pozicijas, nckalbant jau apie tai, kad ji galėtų prasižvėrti iki Berlyno centro. Šiuo metu vietos igula yra dar pakankamai palėgi įvykdyti sėkmingą prasižvėrtimą patvarkarių kryptimi ir pristiginti prie Wenko armijos.

— Mano fuhreri, — tesė Weidlingas, — aš savo gyvynės kalną įsipa-
reigoju Tamsta gyvui ir sveiką iš-
gabendū į Berlyną. Tuo žygiu reicho
sostinė būtų išgelbėta nuo galutinio
sunaikinimo.

Tadau Hitleris atsiskė. Ir kita
diena, kai ta pat pasipūtė Amerikos
garantuodamas kėkvienu Hitlerio
jugendo nario gyv- bė, kad jis bus
saugiai iš Berlyno išgabentas, jis
taip pat atsiskė. — huk —

Lietuvių Tremtinių Bibliografija

Bibliography of Lithuanian
Refugees 1945

Mūsų Kelias, dvisavait. laikr. Ne-
tuviams. L.: Liet. S-gos Dillingens
skyriaus Valdyba. Spaušt. (13b) DIL-
lingen a/D. Lit. Lager. Išt. 1945
IX. 1. Išeista 9 Nr. Nr. 4-8 pasi-
320x490 mm. (070/1945. 75).

Mūsų Viltis, liet. savaitraštis. L.
Liet. Stovykla. Spaust. (16) Fulda
Frankfurterstr. 11, Lit. Lager. Įst.
1943. XII. 24. Išleistas 1 Nr. 276X
355 mm. (070/1943. 76).

Mūsų Žingsniai, sien. skautų laikr. (23) Meerbeck. Apr. iš „Oldenburgo Skautų Aaido“, 46/1, p. 12 (070/1945. T7).

Mūsų Zinies. Rotat. L.: Liet. Kul-
tūrinio Darbo Draugija. Salzburg
Austrija. Rainerstr. 4. Lit. Komitee
210×295 mm. (070.1945.78).

Mūsu Zinios, sien. laikr. Mašin
(20) Wattenstedt. L. Liet. K-1as. Ist.
1945. V. 31. Išlaista 49 Nr. 210x292
mm. (070/1945. 79).

Mūsų Zodis, sien. viet. inform.
laikr. (24) Flensburg. Išt. 1943. VIII
Apr. iš „Zingsnių“ 46/1, p. 34, (970
1943. 80)

Naujasis Gyvenimas, religinės kultūros laikr. 2 mėn. L.Liet. Katalikų Kunigų Sąjunga. Spaust. (Augsburge). (13b) München 27, Lamontstr. 7. Įst. 1945, XII 1. Išleista 2 Nr. Nr. 16 pusl. 210×295 mm (050/1945:81);

Naujienos, Bambergo liet. stovyk-
los laikr. 1 x 3 sv. su kasdieniu „Die-
nos Ivykiu“ skyrumu. Masin. vėliau-
rotai. (13a) Bamberg. Išt. 1945. VIII
26. Išleista 10 Nr. Nr. 210 x 300 mm
(070 1945. 83);

Hanau: stovyklinė kronika ir aktualijos

Nauji patvarkymai darbų reikalu

Nuo 1946 metų vasaros Hanau DP stovykla yra dirbančiųjų stovykla. Visi sveiki, pajėgūs ir darbu tinka kiti vyrai, o taip pat ir mažų vaikų neturinčios moters įpareigos darbas stovyklos viduje ir armijos darbuose. Išimties daromos tiksliai studentams. Nuo pernai metų rudens, steigdamiesi armijai duoti galima: daugiau vyrų, UNRRA, o dabar IRO, stovyklos administracijoje dirbančius vyrus keičia moterimis. Spaudimas, stovyklos administracinės įstaigos reikalaujant apsielti su galimais mėsos tarnautojų skaičiumi, ypač padidėjęs pastaruoju metu. Prieš porą savaitę IRO 1022 apygarda dar kartą apkarpė administracijos įstaigų etatus, lietuvių stovyklai iš buvusio 504 etatų palikdama tik 300. Šia proga IRO 1022 apygarda stovyklai paskelbė raštą tarp kitko rašo:

„Darbo programai išvystyti, norint suteikti darbo pajėgiems pabėgėliams, nenorima sutikti su kai kurių pabėgėlių nusistatymu neužsidirbti sau pragyvenimui. Tikslu padaryti galą šiam reikiniui, numatyta okupacijos įstaigas aprūpinti jų reikalaujamu darbininkų skaičiumi. Visi DP turi suprasti, kad tuos, maistas ir aprūpinimus turi būti teikiama tik gerai dirbančioms. Atsižvelgiant į labai sumažintus fondus, jūs turite padėti taip ekonomiskai tvarkyti, kad būtų galima suteikti gerą aprūpinimą ir geresnės perkėlimo galimybes. Pradedant vykdyti šią programą, jūs prašomi sumažinti visas dirbančiųjų grupes, pasilikant tik tiek žmonių, kiek jų reikia atlikti visame darbe, dirbant 8 valandų darbo dieną, ir 5,5 darbo dienų savaitę“.

Šitie naujieji darbo reikalu patvarkymai dar labiau apunkins stovyklos kultūrinį gyvenimą.

Nors Hanau stovykla yra dirbančiųjų stovykla, tačiau aprūpinimo atžvilgiu ji nieku nesiskiria nuo kitų DP stovyklų amerikiečių zonoje. Žmonės ir čia gyvena persikimę kareivinėse, maisto normos, kaip visur kitur, rūkalai skirstomi pagal bendrąsias normas dirbančiesiems, ir tie pats atiduodami turkiskomis cigaretėmis.

Iš bambergiškų veiklos

Privačiai gyvenantieji aptarė savus reikalus

Bambergas. Šiuo metu Bambergio mieste ir jo apylinkėse privačiai gyvena apie 270 lietuvių, kurie, tačiau, taipogi yra organizuoti ir savo reikalais rūpinasi bendromis įėjomis. Rugsėjo 30 d. visų privačiai gyvenančiųjų įvyko bendras susirinkimas, kuriame buvo išrinkta daug svarbių reikalų ir išrinkta iš keturių asmenų vadovaujamas organizacija — seniūnijos valdyba.

Ligi šiol jie turėjo išrinkti tik vieną asmenį seniūnu, kuriam, kaip patyrimas parodė, vienam rūpintis visų reikalais — buvo per daug darbo.

Susirinkimą atidarė buv. privačiai gyvenančiųjų seniūnas Senda. Susirinkimui pirmininkauti išrinktas Gureckas, sekretoriumi — A. Katche. Į seniūnijos valdybą buvo nutarta išrinkti pirmininką, vicepirmininką, sekretorių ir kasininką. Į keturių asmenų sąstatą seniūnijos valdybą, balsų dauguma, išrinkti šie asmenys: 1) Senda, 2) Bakutis, 3) Lukauskas ir 4) Petrikas. Kandidatai liko: Leskauskas ir Baškys.

Naujoji seniūnijos valdyba įpareigoja rūpintis privačiai gyvenančiųjų emigracijos reikalais ir visu tuo, kas liečia jų dabartį ir ateitį. Taipogi šioji valdyba palatys ryšius su vietos tremtinių bendruomenės komitetais, nes ir visi pri. gyvenantieji yra tos bendruomenės nariai. Be to, Gureckas išrinktas atstovu Raudonojo Kryžiaus reikalams.

Bamberge pradėtas darbas naujojo elektrotechnikų kursų laidoj

Spalio 9 d. Bamberge pradėjo darbą nauja elektrotechnikų kursų laida. Šiuose kursuose bus praeita vidaus elektros instaliacijos programa ir bus atkreiptas ypatingas dėmesys į praktinius darbus.

Kursuose dėsto: inžinieriai Proins-

Dėmesio mokykloms

Schweinfurte baigiama spausdinti J. Ambrazevičiaus, J. Griniaus ir A. Vamburės „Visuotinės literatūros istorijos“ antroji dalis (nuo klasišizmo iki dabarties). Gimnazijos, norinčios šios knygos gauti, teusisakio reikiama knygų skaičių pas artimiausią spaudos platintoją. Leidyklai užsakymų mokyklos prašomos nusiųsti.

„Tėviskės“ Leidykla

Emigracinės naujienos

Nuotaukos emigracijai Hanau stovykloje jau pribrendusios, tik galimybės, kaip ir visur, nesitaiko prie nuotaukų. Pavasarį Belgijon į akmenis anglų kasyklas išvyko apie 110 lietuvių. Iš jų 9 grįžo. Likusieji rašo, kad dirbti sunku, tačiau uždarbiai geri ir gyvenimo sąlygos pakankamos. Keli iš jų jau atsiėmė savo šeimas. Tuo būdu, Belgijon išvykusių skaičius jau pakilęs iki 124. Maž daug tuo pačiu metu, kai buvo verbuojami darbininkai Belgijon, viena šeima išvyko į Šiaurės Afriką. Šiek tiek daugiau emigracinio gyvumo jaučiamas tik dabar, atsiradus galimybių bent sveikiesiems ir pajėgiems žmonėms išvykti į Kanadą, Venecuėlą ir Australiją. Pirmasis transportas į Kanadą miškų darbams išvyko 38 viengungių vyrų. Dabar stovykloje yra dar 40 viengungių vyrų, kurie artimiausiu laiku ruošiasi vykti tiems patiems miškų darbams. Taip pat šiek tiek moterų turi galimybių išvykti Kanadon tarnaitėmis ir sluvyklų darbininkėmis. Tokiu būdu Kanadon išvykusių ir artimiausiu laiku išvykstančių skaičius taip pat sieks iki 100. Venecuėlon paronorėjusi vykti taip pat užteko užpildyti stovyklai skiriam kontingentui. Pirmasis kontingentas Australijon sudaro 35 žmones, jis taip pat užpildytas Australijon nusistatę išvykti žmonės. Jau yra Butzbacho pereina mojos stovykloje, kur dabar jų tikrinama

sveikata ir atliekami visi su kelionei reikalingi dokumentų išdavimu susiję formalumai.

Bendrai, nuo pavasario iki dabar išvykusių iš Hanau liefuvių stovyklos į kitus kraštus žmonių skaičius siekia apie 280. Į šį skaičių neįeina išvykę ir dabar pasirodę išvykti į JAV, kurių taip pat su dabar transporto belaukiančiais bus apie pusšimtis. Tokiu būdu, Hanau stovykla, belaukdama rimtesnių emigracijos galimybių, jau yra netekusi apie 10% visų savo gyventojų.

Į Belgiją norinčių vykti Hanau stovykloje jau nėra. Olandijon neužsirašė nė vienas lietuvis. Taip pat nė vienas asmuo neužsiregistravo nei į Prancūzijos akmenis anglų kasyklas, nei į prancūzų žemės ūkį. Tatal paaiškinama žmonių noru išvykti užjūrį ir laikinam įsikūrimui pasirinkti tuos kraštus, kuriuose neteks apsigyventi svetingumu. Ypač hanaviškius domina JAV, Kanada ir Argentina. Australija turi daug simpatijų, tačiau žmonės gąsdina milžiniški atstumai.

Gausu užsieniečių svečių

Hanau DP stovykla yra viena nedidelio DP stovyklų, esančių artimosios Frankfurto apylinkėse. Tatal bene svarbiausioji priežastis, jog maža diena, kad stovykloje nesilankytų užsieniečiai svečiai. Ypač užsieniečių svečių pagausėjo perėta vasara, kai prez. Trumanas ir Valstybės Sekretorius Marshallis išpopu-

larino DP klausimą. Stovyklos gyventojai prie įvairių apsilankymų stovykloje tiek pripratę, kad į besilankančius jau mažą tekreipia dėmesio, dėl ko apie daugelį apsilankymų stovykloje nieko ir nežinoma. Tiklesnio valdo susidarymui galima paminėti bent įžymiausius svečius, rugsėjo mėn. apsilankiusius Hanau stovykloje:

Rugsėjo 2 d. lankėsi vienas „New York Times“ redaktorių Otto Tolišius, Klaipėdos krašto lietuvis. Rugsėjo 7 d. stovykloje lankėsi vieno įtakingiausių JAV laikraščio „Washington Post“ vyr. redaktorių ir leidėjas Eugene Meyer su vienu savo laikraščio žurnalistu, lydimi EUCOM atstovo brig. gen. Thomas J. Harold ir kt. aukštų armijos ir IRO atstovų. Rugsėjo 9 d. stovyklą aplankė dienraščio „The Cincinnati Enquirer“ atstovas Glenn Thomson, specialiai Europoje besidomintis tremtinių reikalais. Rugsėjo 27 d. stovykloje lankėsi JAV moterų katalikių organizacijos pirmininkė miss H. J. Mannix, lydimi aukštų armijos ir IRO atstovų. Sekančią dieną, rugsėjo 28 d., stovyklą aplankė JAV karo veteranų delegacija. Dar kitą dieną, rugsėjo 29 d. stovyklą aplankė Kanados finansų ministeris Douglas C. Abbott su Kanados ambasadoriumi Washingtonė Perkinson, lydimas kitų žymių kanadiečių, IRO atstovo Zenevoje Robert Innes ir d. kitų aukštų svečių.

V. Dav.

PADEKOS

LTB Memmingeno miesto ir apskr. apylinkės Komitetas, už gaunamą materialę — finansinę paramą „Minuties“ leidėjui, dipl. teis. VASAICUI Jonui, reiškia bendruomenės vardu gilią padėką. (92) Lietuvių Komitetas

*

Hanau 108 DLK ALGIRO Jūros Skautų Laivo vardu dėkoju p. WTC dirbtuvių Direktoriui dipl. inž. Draugui, Technikos Biuro Vedėjui dipl. inž. Jasiukaičiui, Armijos Sandėlių Personel Officer p. Siapelienei, IRO Area Camp 554 Welfare Officer p. Tercijonienėi už įvairią pagalbą ruošiant joį „Korsaras“, gi p. Norikaui, Siuvyklos Vedėjui p. Budvilai ir p. Milauskienei už leidimą naudotis siuvykla ir būrių pasiuvimą. (101) Laivo Vadas

SKELBIMAS

Kaip kurie mūsų tautiečiai teško savo pažįstamų JAV-bėse, nors jaučia, kad tie įsekomieji yra atitrūkę nuo tenykštės lietuvių bendruomenės ir pritaipę prie kitų tautybių bendruomenių.

Tokių asmenų paleikojimus reikia daryti ne per mūsų konsulatų ar laikraščių, bet per atitinkamą bendruomenių įstaigas, sekančiais adresais:

lenkų: — per NOWY SWIAT, Polish Daily, 374-2 Avenue, NEW YORK, N.Y./USA;

vokiečių: — New Yorker Staats-Zeitung, 22 N. William Str., NEW YORK, N.Y.;

rusų: — Novoje Ruskoje Slovo, 243 West 56 Street, NEW YORK, N.Y./USA;

ukrainiečių: — Svoboda, 81/83 Grand Street, JERSEY CITY, New Jersey/USA.

LTB C/KARTOTEKA

Paieškojimai

Magdalena Blaudekūnaitė, gyv. King Edward Hertford Hill Sanatorium, Warwick, England, ieško Uršulės Milūnienės, Onos Pauliukonienės ir Jono Giržijausko.

Karolis Petras, gyv. (24) Wahlstedt, Kr. Segeberg, Baltic Camp, prašo atsiliepti asmeni, kuris apie rugsėjo 15 d. buvo Lübecke ir turėjo žinių apie jo namiškį. (102)

FC IRO paleikojimų įstaiga, Arolsen b. Kassel ieško:

Jankauskaitė Stasė, iš Laubau, Schlesien; Martinkaitė Teresė; Lewin Hirsch, 47 metų, iš Kauno, Mapu gt.; Sauris Aligmantas, 19 metų, iš Königsberg/Ostpr.; Tumossaitė Antanina, 34 metų, iš Kauno, Putvinskio gt. 38; Urison Sara (Blumberg), 50 metų, iš Kauno, Gardino gt. 53; Urison Chaim, 50 metų, iš Kauno, Gardino gt. 53; Wymoris Edmund, 17 metų, iš Habichtsb. Neustadt (Westpr.); Zarchi Ilja, 62 metų, iš Kauno, Vilniaus gt. 25; Zilber Dalia, 8 metų, iš Kauno.

Steklick Jonas, iš Kauno; Steklickaitė Regina, 27 metų; Steklickienė Ludvika, iš Erfurt; Stembokas Dainilis, 34 metų, iš Mecklenburg; Stembokas Gen, 20 metų, iš Mecklenburg; Svalniekas Karolis, 49 metų, iš Ukmergės; Svalniekas-Krickaitė, 46 metų, iš Ukmergės; Svalniekas Marytė, 19 metų, iš Ukmergės; Svalniekas Algirdas, 11 metų, iš Ukmergės; Zukovska Marija, iš Suvalkų.

Zoninis studentų atstovų suvažiavimas

Spalio 4 d. Munchene buvo sušauktas amerikiečių zonos lietuvių studentų atstovų metinis suvažiavimas. Dalyvavo Muncheno, Erlangeno, Stuttgarto, Eichstätto, Dillingeno ir Regensburgo universitetų bei aukštųjų mokyklų studentų atstovai ir daug svečių.

Suvažiavimą atidarė Zoninės Studentų Atstovybės Munchene pirm. coll. Leonavičius, palinkėdamas visiems dalyviams ryžumo ir darbo nuotaikos, sprendžiant opiausius šių dienų studentų būties klausimus, kurie šiais metais ypač palietė tremties studentiją.

Pirmoje suvažiavimo dalyje vyko centrinės revizijos komisijos pranešimai ir atskirų universitetų atstovų pranešimai ir diskusijos apie vietos studentų mokslo, gyvenimo materialines sąlygas, kultūrinę veiklą įvairias klaidas bei negeroves.

Antroji suvažiavimo dalis buvo pradėta iškilmingu posėdžiu, į kuri atstovė: vyriausias BALFO igaliotinis prie LRK Munchene dr. Minkūnas, Muncheno LTB pirm. adv. Sugintas, LRK Muncheno skyr. pirm. Rugienis, vietinės profesūros ir studentų organizacijų atstovai.

Sveikinimo žodyje adv. Sugintas, apibūdindamas anų ir mūsų laikų studentijos reikšmę tautos gyvenime, kvietė visus tremties esančius studentus nepasidavti vien savo studijinėse profesijose, bet būti visuomenininkais ir visą atliekamą laiką aukoti tėvynės laisvės kovai, glaudžiai bendradarbiaujant su visa mūsų tremties visuomene. BALFO igaliotinis dr. Minkūnas palietė visus šių metų studentų šalpos trūkumus, ir kvietė, nenuostojant vilčiai, test savo studijas, pasitiktin Amerikos lietuvių gera širdimi ir dosnumu.

Pasibaigus sveikinimo kalboms, darbo prezidiumo pirmininkas coll. J. Kedys suvažiavimui perskaitė Zoninės Liet. Studentų Atstovybės atsišaukimą.

Po to, suvažiavimu buvo priimtos ir paslautos rezolucijos: Amerikos lietuvių visuomenei, Bavarijos Valstybės kultūros ministeriui, Vyriausiam LTB Komitetui, Centrinei Studentų Atstovybei Vokietijoje ir studentų šalpos organizacijoms. Slaptu balsavimu išrinkus naują Zoninę

Studentų Atstovybę ir Revizijos Komisiją, buvo svarstyti ir diskutuoti opiausi studentų vidaus gyvenimo klausimai. Plačias diskusijas sukėlė, stipdijų nutraukimas, paskutiniuoju metu ypač skaudžiai palietęs ne-realiuosius mokslus studijuojančių vyresnio amžiaus studentus, jų šilpnas maitinimasis bei sveikatos reikalai.

Rišant visus materialinius klausimus, savo patariamuoju balsu mieliai dalyvavo gerb. V. BALFO igaliotinis dr. Minkūnas, pažadėdamas dėti visas pastangas, kreipiantis į mūsų tremtinių bendruomenę ir į Amerikos lietuvių visuomenę, nes tik nuo jų dosnios rankos priklauso visos mūsų tremties studentijos — tautos avangardo — ateitis ir sveikatingumas. Ypač vieningai suvažiavimas reagojo į nepateisinamą studentijos susikirstymą šalpos atžvilgiu studijuojantiems realiuosius ir nerealiuosius mokslus... — Tautos gyvybei išleikyti reikalingi ne vien med. daktarai bei inžinieriai. Studijuojantieji filosofinius, teologinius ir ekonominis mokslus studentai, kurie šio metu gyvenimo sąlygomis visai nenaudingi, savo jėgas aukoja ateities tėvynės atkūrimo darui ir jų pasilaikojimas mus šelpiančios tiek triemtės, tiek Amerikos lietuvių visuomenės turėtų būti lygiai vertinamas, kaip visų studentų. — kalbėjo suvažiavimo atstovai.

Suvažiavimas, nežiūrint grupinio ir pasaulėvaizginio studentų pasiskirstymo sambūriais, praėjo kolegialioje darbo nuotaikoje. J. Sūdavas

SPORTO ŽINIOS

Pradedamas II-sis krepšinio pirmenybių ratas

S. m. spalio mėn. 25 d. pradedamos 1947 m. Lietuvių Krepšinio Pirmenybių „L“-kl. II-rato varžybos, kurios bus pravestos turnyrine sistema. II-jo rato varžybose pirmenybių dalyvių skaičius yra padidėjęs dviem komandomis, kurios, manoma, įneš didesnio įtempimo varžybose, t. y. Dillingeno Sakalas ir Kempteno Margis, kurio sudėtyje matysime mūsų buv. repr. komandos Šarūnas žaidėjus.

I-sis pirmenybių turnyras įvyks š. m. X. 25—26 d. d. Würzburge susitinkant, 25 d. — Kovas-Lituanica, Sakalas-Tūb. Vytis, Perkūnas-Gött. YMCA Würzb., Vytis-Margis; 26 d. — Kovas-Tūb. Vytis, Lituanica-Gött. YMCA Würzb., Vytis-Sakalas ir Perkūnas-Margis.

Sekantieji turnyrai įvyks Dillingene - 8-9. XI. Scheinfelde 29-30. XI. ir Kemptene 13-14. XII. Tokiu būdu 1947 m. Lietuvių „L“-kl. Krepšinio Pirmenybės Vokietijoje galutinai bus baigtos pirmoje š. m. gruodžio mėn. pusėje.

HESENSO LIETUVIŲ FUTBOLO RINKTINĖS PASIRODYMAS

Šis dviejų pajėgių usiųų išievojė mūsų futbolo komandų: Kasselio Lituanicos ir Hanau Perkūno sudaryta Hesseno rinktinė X. 4 turėjo pirmas rungtynes Kasselyje su vietos juogo-

slava. Nors žaidžiama buvo beveik į vienus vartus, juosgalavai iš atskirų prasižvelimų vedė 2:0. Vėliau rinktinė išlygino. Sekančias rungtynes Hesseno rinktinė numato žaisti Hanau prieš vieną vokiečių komandą ir po to susitikti su Bavarijos lietuvių rinktinė.

Rugsėjo 24 d. įvykusiose futbolo rungtynėse Lituanica pirmą kartą pralaimėjo Kasselio vokiečių Olimpia 6-4 (3-1). Lituanica šias rungtynes sužaidė labai blogai. Įvartius kirto: Norvilaitis I 2, Baltramonas ir Kazakevičius po vieną.

X. 5. Lituanica revanšinėse krepšinio rungtynėse susitiko su Gimnazija, kurią vėl nugalėjo 48-36 (23-17). Žaidimas pasižymėjo didele sparta, ypač iš Lituanicos pusės, kurios gimnazistai neatlaikė. Taškai: Lit. — K. Mikšinis 22, Alžinas 9, Prancūnas 8, Mičiulis 6, Pakalnis 3; Gimn. — Stienis 13, Raudys 8, Kovalskis 7, Landsbergis II 4, H. Juknevičius 4, Bužėnas 0.

Rugsėjo 28 d. Lituanicos krepšinininkai žaidė su vietos Gimnazijos komanda, kurią nugalėjo 31-27 (21-17). Gimnazistai sužaidė gana ambicingai ir atkakliai spyrėsi stipresniam priešininkui. Rungtinių pradžioje Gimnazija vedė 10-1.

KASSELIO GIMNAZIJOS

— Kasselio gimnazijoje plačia sportine veikla pasižymi Fiz. Auklėjimo Būrelis Vytis, kuriam priklauso

virš 100 mokinių. Išrinkta nauja valdyba. Būrelio globėjas — kūn. mokyk. K. Mikšinis.

Daugiau, kaip mėnesį užtrukusios gimnazijos krepšinio pirmenybės, kuriose dalyvavo 10 komandų, pasibaigė. Vyr. grupėje pirmą vietą išlikojo VII/VIII kl. surinkusi 10 tšk. ir krepš. sant. 319-295. Daugiausia taškų pirmenybėse pelnė Kovalskis VII/VIII kl. ir Butkevičius V. 77. Jaun. grupėje nugalėtoju išėjo II kl. I kom. su 20 tšk. ir kr. sant. 586-294.

Kūn. kult. mokyk. Matulašienės pastangomis suruoštos mergaičių krepšinio pirmenybės jau įpusėjo. Dalyvauja septynios komandos su virš 50 žaidėjų. Pirmąją VI kl. I su 10 tšk., toliau IV kl. I su 8 tšk. km.

SPORTAS SCHWEINFURTE

Seštadienį, spalio mėn. 11 d., Schweinfurte - viešėjo Würzburgo Lietuvių Sarybu Kuopos sportininkai, kur su vietos sporto klubo Garso rungtis krepšinyje ir stalo tenise.

Krepšinio rungtynės praėjo labai draugiškoje nuotaikoje ir baigėsi visiškai pelynta Garso pergale 60-24 (28-12) Taškus pelnė: Sargybu Kuopai - Gražys 4, Zeromskis 8, Mūkenas 6, Vaitkevičius 3, Laurinavičius 3; Garsoi — Ignatavičius 10, Milasas 16, Dovidaitis 16, Špakauskas 8, Dainius 6, Macevičius 4.

Stalo tenisas taip pat baigėsi gar-

Tikrasis Venecuelos veidas

KOKIŲ YRA GALIMYBIŲ TEN ĮSIKURTI? KĄ RAŠO VENECELOJE ATSIDŪRUSIEJI DP

Pastaruoju metu vis labiau prasi-
veria duris nelaimingiesiems DP iš-
vykti į užjūrio kraštus. Štai Kanada
verbuoja darbininkus miškų dar-
bams, moteris namų ruošai ir siu-
vėjus. Australija ieško viengungių
moterų ir vyrų. Brazilija renkasi
šeimas į kavos plantacijas. Pigia ir
kvalifikuota darbo jėga susiviliojo ir
Venecuela, kuri normaliais laikais
sunkiai begalėtų prisivilioti į savo
kraštą bet kokių darbininkų iš
Europos.

Štai pasklido žinia, kad ir Vene-
cuelos misija lankysis po stovyklas
ir verbus norinčius ten vykti. Nors
mūsų spaudoje jau buvo apie tą
kraštą ir jame esamas sąlygas rašy-
ta, ir vienu kitu pranešimuose
nušviesta, kas nuykusių ten laukia,
tačiau mūsų žmonės, lyg kokio drū-
gio pagauti, neboja išspėjimų ir rašosi
išvykti bet kur, kad tik toliau nuo
Europos, nors vėliau gal ir labai tek-
sėtis. Tad, atsižvelgiant į tai, ma-
nau būsiant pravartu pakalbėti apie
Venecuelą ir jos sąlygas, juo labiau
kad dabar jau turime iš ten nuyk-
usių DP laišku, o, antra vertus,
minėtoji Venecuelos misija yra išlei-
dusi biuletinį, kuriame oficialiai in-
formuoja apie savo šalį. Trumpai
atpasakodamas biuletinio paduoda-
mas žinias, greta paduosiu ir citetas
iš DP laišku atsidūrusių Venecue-
loj.

1. **Bendros žinios.** Biuletinio įvade
sakoma, kad Venecuelos vyriausybė
pasisūlusi tam tikrą skaičių bene-
mių asmenų, iki 50 m. amžiaus kartu
su jų šeimomis priimti kaip imigrantus
ten, jeigu jie sutinka tropikų, sub-
tropikų ir vidutiniškai šiltam kli-
mate dirbti, ir kurie yra žemdirbiai
arba šiaip įvairūs specialistai.

Jungtinės Venecuelos Valstybės
esanti demokratine valstybė, susi-
danti iš 20 autonominių provin-
cijų, dviejų federalinių teritorijų ir
1 federalinės kolonijos. Tuo tarpu
kraštą valdanti laikinoji vyriausybė,
ligi būsianti priimta nauja konstitu-
cija. Čia turime pažymėti, kad trup-
utį daugiau kaip per šimtą savo
nepriklausomo gyvenimo metų ji yra
pergyvenusi 33 revoliucijas ir ilgą,
žiurią, 27 metų užsitęsusią, Go-
mezo diktatūrą. Faktiniai gi krašto
valdo užsieniečių galingos naftos
kompanijos. Jų pinigais dažniausiai
ir ruošiamos tos revoliucijos.

Venecuela yra pačiam šiauriniam
Pietų Amerikos kampe ir užima
912.000 kv. km plotą. Geografiniu
požiūriu Venecuela galima padalinti
į keturias sritis: Guayanos aukštum-
as, krašto viduryje nusitęsusią
plokštumą, vadinamą Llanos, kal-
nuotoją pajūrio ir Andų sritį ir giliai
įdubusią Maricaibo sritį.

2. **Klimatas.** Guayanos aukštumos,
pietų Venecuelos pusė, didesne da-
liimi dar tebėra neištirta ir neapgy-
vendinta. Plokštuma arba Llanos turi
karštą tropikų klimatą ir yra tin-
kama gyvulių auginimui. Kalnuotoji
Andų ir pajūrio sritis turi europie-
čiams tinkamą klimatą ir sudaro
tirščiausiai apgyventą krašto plotą
ir šiek tiek intensyvesnį žemės ūkį.
Šiaurinė pajūrio juosta ir Maricaibo
ežero plotas jau vėl turi tropikų kli-
matą, kur žiemos mėnesiai, nuo ge-
gužės ligi lapkričio, beveik visose

krašto dalyse lyja, nuo gruodžio ligi
balandžio viešpatuoja sausra.

3. **Sveikata.** Skyriuje apie sveika-
tos būklę, Venecuelos misija rašo,
kad maliarija ir kitos atogrąžų kraš-
tų ligos nėra nežinomos, kad su ma-
liarijos sukėlėjais kovojas Maliarijos
Institutas, dezinfekuodamas butus ir
vandenį. Tačiau iš laišku, neseniai
gautų, aiškėja kitas vaizdas. Pvz.,
viens latvis rašo, kad sostinėje Ka-
rakase europiniam kvartale esą švaru
ir gražu, bet čia buvusių kvartale esan-
čių europiečių sunkiai pakeliamas dvokimas
ir nešvara, nes čia buvę visus
atliekamas meta tiesiai į gatvę, kur
dieną naktį vykstančios žiaurios ko-
vos tarp kačių ir šunų. Nešvarumas
esą baisus, neaprašomas. Taip esant
pacioje sostinėje, galime įsivaizduoti,
kaip yra krašto viduje. Dėl maliari-
jos reikia dar pasakyti, kad šiuo
metu Venecuela tiesiai į Brazilijos
pasienį geležinkelį per balotas lygum-
as, apželdusias tankia augmenija.
Ten yra uodų, maliarijos sukėlėjų,
viešpatija. Nenuostabu tad, kad iš
4.000 lenkų, atvežtų prie geležin-
kelio tiesimo darbų, belikę gyvų tik
500, nes kiti mirę nuo maliarijos ar
užnuodytų indėnų strėlių. Manau,
kad karo metu ir fronte per oken-
zyvą tiek daug nežūsta kareivių,
kiek ten primityviose sąlygose nuo
maliarijos ir kitų netikėtųmu (šiuo
atveju indėnų). O tiems lenkams
buves pažadėtas tiesiog pasakiškas
atlyginimas: už 1 darbo metus 8
metai atostogų iš gauto uždarbio.
Lengvatikiai, susiviliojęs tuo uždar-
biu, dabar gavo amžinąs atostogas.

Be šitos baimos ryškėjęs yra dar
kitas, mums nemažiau baimis, o vietos
gyventojams visiškai įprasta ir atro-
danti, net normali, — venerinės ligos,
ir ypač sifilis, kuris yra lyg ir pa-
veldimas. Sifiliu serga didžiulė dau-
guma gyventojų (70%). Tik jis ten
turi švelnesnes formas. Karakase
pilna skelbimų, raginančių gydytis

Pasaulio spaudoje

Keletas žinių iš tėvynės

1. JAV savaitraštis „New Leader“,
PAT pranešimu, rašo:

Tarybų Sąjungoje ir jos akupu-
tuose kraštuose vyksta šurpūs tautų
kraustymai, kuris prasidėjo po Rib-
bentropo-Molotovo pakto pasirašymo
ir nacional-socialistų išsiveržimo į Len-
kiją, o komunistų — į Pabaltijo vals-
tybes. Iš rytinių Lenkijos sričių bol-
ševikai išvežė per vieną milijoną
žmonių, iš Lietuvos — 65.000, iš Lat-
vijos — 62.000 ir iš Estijos — 61.000
žmonių.

Prasidėjus nacių-komunistų karui,
iš Pavolgio išvežta 400.000 vokiečių.
1943 metais likviduota autonominė
kaimukų respublika, ir 220.000 jos
gyventojų išvežta į rytinį Sibirą. 1944
m. taip pat pasielgta su čekėnų-ingų
respublika — 697.000 žmonių išvežta
į Kazachstaną. Tuo pat metu likvi-
duota ir autonominė totorių respubli-
ka, jos gyventojai išvežti už Uralo.
Kai šimtai tūkstančių nelaimin-
gųjų deportuojama iš vakarų į rytus,

nuo sifilio, bet vietos gyventojai
mažai tetrapija į tai dėmesio. Čia-
buvę sveikatingumu mažai tesirū-
pinama, o jie patys yra kantrūs ir
nerūpestingi.

4. **Kalba ir rasė.** Skyriuje apie
kalbą ir rasę rašoma, kad krašto
kalba yra ispanų; tai mums jau ži-
noma. Gyventojai daugumoje esą
ispanų kilmės su atmišimu indėnų,
negrų ir portugalų kraujo. Visuose
geografinių vadovėliuose yra tvirti-
nama, kad Venecueloje gyvena tik
apie 12% baltos rasės žmonių, visi
kiti yra daugumoje gryni indėnai,
dalis įvairausio mišinio mulatų. Jų
gyvenimo lygmuo, palyginus su mū-
sų, yra keleriopai žemesnis; gyveni-
mo sąlygos primityvios, ir ne kiek-
vienas emigrantas galės tiek sulauki-
nėti, kad apsisprastų jų aplinkumoje,
nors šiaip jie europiečiams neapy-
kantos ir nejaucia.

5. **Švietimas.** Venecueloje, kaip ir
kiekvienoje šalyje, yra pradžios ir
vidurinių mokyklų. Nors mokslas
nuo 7—14 m. yra privalomas, bet
šalyje beraščių yra virš 60%. Krašte
su beveik 4 milijonais gyventojų tėra
tik 29 aukštesnės mokyklos ir 7 gim-
nazijos. (Mes tremtyje turime tris-
kart tiek gimnazijų!) Jas, žinoma,
lanko tik valdandčiosios klasės vaikai.
Yra ir du universitetai.

6. **Maistas.** Biuletenyje sakoma:
kaikurių maisto produktų maža, ir
jie brangūs. Tą patį tvirtina ir DP
savo laiškuose iš Venecuelos. Toks
maisto produktų brangumas ir netgi
jų stoka yra dėl to, kad Venecuelos
žemės ūkis dar tebėra primityvinėje
būklėje; čia buvę yra šimtmečiai
atsilikę nuo mūsų ūkininkų. Tad
daug maisto reikia importuoti iš už-
sienio, o pati valstybė stengiasi ta
proga ir uždirbti, nes yra įvedusi
aukščiausius pasulyje muitus. Ne-
nuostabu tad, kad maisto produktų
kainos yra kelis kartus aukštesnės
už JAV, nors uždarbiai taip pat kelis

sykius yra žemesni.

7. **Uždarbiai.** Vienas latvis savo
laiške rašo, kad, bendrai imant, už
gaunamą atlyginimą esą galima pa-
valgyti ir sumokėti nuomą už butą,
o įsigyti apavą ar drabužį — apie
tai esą kol kas negalima ir galvoti.
Kostiumas kainuoja 120—300 bolivarų
(bolivaras = 30 amer. centų),
batai 40—80—120 bol. Tad tuos daik-
tus įsigyti dirbančiam juoda darba
beveik neįmanoma. Juodadarbis čia
negali daugiau uždirbti kaip 10—20
bol. į dieną. Normaliose sąlygose tai
būtų pakankamas uždarbis, tačiau
visas blogumas tas, kad maistas ir
ypač butas surija visą tą uždarbį.
Apie maistą jau minėjome.

8. **Butai.** Vienas iš pačių sunkiausių
Venecueloje dalykų yra gauti
butą ar kambarį. Vien už nedidelio
2—3 kamb. buto perleidimą reikia
sumokėti 500—2000 bol., o pati tokio
buto nuoma siekia 170—280 bol. į
mėnesį. Būklė tiesiog tragiška.

Vienas DP rašo, kad, jiems nuyk-
us, administracija juos išskirsčiusi
po viešbučius, ir jie esą gavę 4 šei-
mom vieną kambarį. Tas žmogelis
skundžiasi, kad gyvenimo sąlygos
esanti blogesnės, negu Vokietijoje
stovyklose.

Pati namų statyba visiškai skir-
tinga. Butai be langų, grindys cemen-
tinių plytelių. Naujai atvykę DP su
šeima apie butą tegali tik svajoti,
jis turi tenkintis tik kambario kam-
pu, kuris kainuoja ligi 8 bol. dienai.

Kaip vienas DP vaizdžiai sako,
Venecueloje esanti dvi gyventojų
rūšys: turtininkai, kuri gyvena nu-
savose vilose, ir skurdžiai, kurie
nakvoja po tiltais, nešvarumuose ir
tenkinasi mažu, ir taip yra ne dėl
neturto, bet kiek dėl apsilaidimo.
Nes čia buvę, jeigu vieną dieną dirba
ir gerai uždirba, tai tris nedirba.
Provincijoje čia buvę toki, kokius
rodo kinuose (pusnuogiai). (B. d.)

P. Gaučys

POLITINIS ĮVYKIS

KONFERENCIJOS

1. X. Keturų užs. reik. minis-
terų įgaliotinių konferencija Lon-
done priėmė Sovietų pasiūlymą,
kad, sprendžiant Italijos kolonijų
likimą. Londono konferencijoje
galės dalyvauti Italijos taikos su-
tarti pasirašiusios valstybės. *
Sešiolikos Europos valstybių dele-
gatai Vašingtone pradėjo pasitari-
mus su JAV vyriausybės atsto-
vais. * Čiuriche suimtas šveicarų
komunistinio judėjimo vadas. *
Portugalijoje atidengtas šmokas-
las prieš valstybės prezidentą. *
San Franciske prasidėjo metinis
amerikiečių prof. s-gos atstovų
kongresas.

8. X. Vašingtone prasidėjo britų-
amerikiečių pasitarimai dėl
naujo okupacinių išlaidų pasis-
kirstymo. * Britų užs. reik. mi-
nisterija, atsakydama į sovietų
kaltinimą dėl sovietų vaikų ne-
grąžinimo į tėvynę, pabrėžė, kad
pabaltiečių nelaikanti S. S-gos
piliiečiai. * Serbų ūkininkų par-
tijos vadas nuteistas 9 m. sunk.
darbų kalėjimo. * Suimtas vengrų
opozicinės liberalų partijos gen.
sektorius.

9. X. Argentinoje susektas plas-
tus komunistų špiūnų tinklas. *
Čilės vyriausybės dviems jugosla-
vų diplomatams paliepė skubiai
apleisti savo teritoriją už ang-
liakasių streiko kurstymą. * Aus-
trijos parlamento opozicija parei-
kalavo vyriausybę imtis skubių
priemonių prieš komunistų veiklą.

10. X. Iš Art. Rytų gautos žinios
apie arabų karinių pajėgų kon-
centravimą prie Palestinos sienų.
* Panslavistinio judėjimo vadai
susirinko Bulgarijos sostinėje So-
fijoje pasitarimams. * Albanijoje
įvykdyta mirties bausmė 16-kai
opozicijos veikėjams. * Transjor-
danija įteikė JT sekretoriui pro-
testą prieš sovietų trukdymą pri-
imti ją į JT organizaciją.

11. X. JT politinė komisija pri-
ėmė rezoliuciją, kurioje siūloma
įsteigti nuolatinę Balkanų komi-
siją. * Palestinos komisijoje JAV
atstovas Johnonas pasisakė už
Palestinos padalinimą ir pasiūlė
tam tikslui įsteigti tarptautinę po-
liciją. * Sov. S-ga įteikė Argenti-
nos vyriausybei protesto notą
prieš sovietų pasiuntinybės ap-
šaudymą Buenos Aires. * Jugo-
slavija pareiškė Argentinos vy-
riausybei protestą už suėmimą
dviejų jugoslavų pasiuntinybės
tarnautojų Buenos Aires. * Dau-
guma JAV Kongreso komisijos
narių, kurie tyrė Marshallio plano
įgyvendinimo sąlygas, pasisakė už
skubios paramos suteikimą Pran-
cūzijai, Italijai ir Austrijai.

12. X. Jugoslavijos užs. reik.
ministerijos atstovas pareiškė, kad
Jugoslavija visai nutraukianti
diplomatinius santykius su Čile.
* Pagal Italijos taikos sutartį
Prancūzijai priskirtose srityse
pravestas plebiscitas, per kurį
viet. gyventojų dauguma pasisakė
už prisijungimą prie Prancūzijos.
* Romoje įvyko savivaldybių rin-
kimai, kuriuos didele persvara
laimėjo dešinieji.

13. X. Iš Vašingtono gauta ži-
nia, kad JAV suteikusias Pran-
cūzijai naują 180 ml. dolerių pas-
kolą. * Prez. Trumanas Vašing-
tone buvo sukvietęs nepaprastą
vyriausybės kabineto posėdį, ku-
riame aptarta tarptautinė politinė
ir ūkinė padėtis. * JT politinė
komisija, 39 balsais prieš 7, atmetė
Višinskio pasiūlymą, kuriame, už
Balkanų konfliktą kaltinama
Graikijos vyriausybė. * Jerusa-
lėje žydų teroristai įvykdė pasi-
kėsinimą prieš JAV pasiuntinybę.
* Sovietų sargybiniai laivai Juo-
dojoje Jūroje užblokavo Rumuni-
jos ir Bulgarijos pakrantes. *
Sovietų karinė valdžia įsakė Aus-
trijos vyriausybei pakeisti keturis
aukštus policijos pareigūnus savo
siūlomais komunistais.

Komunistų „herojė“ M. Melninkaitė

Dažnai tremtinius aplankanti vil-
niškė „Tiesa“ nuolat mini Marijos
Melninkaitės vardą. Ji vadinama
nepaprasta tarybine heroje, jos var-
das visur garbinamas ir ji laikoma
gražiausiu pavyzdžiu. Naujamadis
lietuvis muzikas Kleitnickis jos gar-
bei rašo operą, o Amerikos lietuvių
komunistinė „Vilnis“ praneša, kad
Lietuvoje „dabar kuriama pirmoji
lietuviška „filma apie narsiąją lie-
tuvių tautos dukterį, Tarybų Sąjun-
gos didvyrę, Mariją Melninkaitę“.

„Draugas“, Amerikos lietuvių ka-
taliukų dienraštis, savo 111 numeryje
išsamiau pavaizduoja Marijos Mel-
ninkaitės asmenį, rašydamas, jog,
pažindami dabartinės Lietuvos he-
rojus, žinosime, kas valdo Lietuvą.
Buvęs Marijos Melninkaitės kaimyn-
as ją taip apibūdina to paties
„Draugo“ puslapyje.

Marija Melninkaitė gimė Smalvų
valstiukoje, Zarasų apskrityje. Augo
pas tėvus. Dar beaugdama pradėjo
vagiliauti ir pasižymėjo kitais mo-
ters garbę žeminančiais darbais. Už
vagilavimus buvo pasodinta į ka-
lėjimą. Iš kalėjimo išėjusi, išvažiavo
į Kauną.

Kaune Marija Melninkaitė elgėsi
dar laisviau. Už triukšmavimą nak-
timis girtame stovyje ji ne kartą
aplanke įvairias Kauno nuovadas.
Prie jos prisiskubo komunistų par-
tijos agentai, kviesdami dirbti su
jais ir pažadėdami atlyginimą. Ma-
rija Melninkaitė prisidėjo prie jų ir
dienas ir naktis praleisdama Kauno
senamiesčio karčiamose, keikė esa-
mają Lietuvos santvarką.

Atėjo nelaimingieji 1940 metai. Į
gyvenimo paviršių pradėjo iškilti
paduonės. Į vadovaujančiųjų eiles
išliko ir Marija Melninkaitė. Ji pa-
sidarė politinė kalinė, nors kalėji-
muose sėdėjo už vagilavimus ir ki-
tus panašios rūšies darbus. J. Pa-
leckis ją paskyrė į politinės agitaci-
jos biurą Kaune. Dabar ji pra-
dėjo važinėti po visą Lietuvą, aiškin-
dama jos pačios tik ką perskaitytą
Stalino konstituciją ir bolševikų par-
tijos istoriją.

1941 m. sovietų vokiečių karui
kilus, Marija Melninkaitė iš Kauno
paskubomis išmovo Sovietų Sąjun-
gos link. Visa bėgančiųjų kampa-
nija sustojo Zarauose. Būdamas za-
rasietė, Marija Melninkaitė gerai
pažino to krašto žmones ir dabar
pradėjo vadovauti atsikaitimo ak-
cijai. Buvo skubiai suorganizuotos
gajos, kurios Zarasų gražesniusius
namus apliejo benzinu ir padegė.
Sudeginta per 200 namų. Visa eilė
nekalėtų gyventojų buvo nužudyta.
Aukų skaičiuje buvo ir plk. Pašilys.
Marija Melninkaitė buvo aktinga
šios valymo „akcijos“ vadovė.

Toliau Marija Melninkaitė gyve-
no Sovietų Sąjungoje. 1943 metų
liepos 15 d. sovietai į Lietuvą nu-
leido 15 parašitinių, kurių tarpe
buvo ir Marija Melninkaitė. Vokie-
čiai tą grupę pastebėjo, apsupo ir
dali nukovė vietoje o Marija Mel-
ninkaitė prisidengusi „Kuosaitės“
vardu, su keliais bendrais pasidavė
į nelaisvę. Vokiečiai ją pasiėmė
savo rankas ir sukaudė.

į tuščią vietą atplatukia kolonistai iš
Rusijos. Kaip „Pravda“ praneša, M.
Lietuvoje suorganizuota 271 didelės
kolchozas. Kolonizuojama ir D. Lie-
tuva, Latvija ir Estija. Deportavimai
iš Pabaltijo vyksta be pertraukų.
Dalis išstremiamųjų uždarama kon-
centracijos stovyklose Urale, palei
Pečorą ir Varkutoj. Paskutiniu metu
išvežta per 200.000 lietuvių, latvių ir
estų. Pabaltijo valstybės visai atkirs-
tos nuo pasaulio ir iki šiol dar joks
užsienio žurnalistas ar šiaip svetim-
šalis ten neįkėlė kojos.

Be deportacijų, komunistai orga-
nizuoja „savanorišką“ vykimą dar-
bams į „broliškas“ respublikas. Vien
1943 metais 83.000 tokių „savanorių“
lietuvių išsiųsta į Toliuosius Rytus.
Lietuvos miestuose, be rusų kalbos,
reta kada kita beįgirsi. Kaune pas-
kutiniu metu dar įsikūrė 20.000 rusų,
o Vilniuje — per 40.000. Neseniai
Pabaltijo piliečių deportacijoms atsi-
verė nauja „erdvė“: pradėta tremti
į pietų Sachaliną ir į Kurilų salyną.
Su žmogumi anapus geležinės už-
dangos elgiamasi blauriau negu su
vergais senovėje, — baigia „New
Leader“.

2. „Le Monde“ rašo:
Rusija, okupavusi Pabaltijo valsty-
bes, iškart ėmė tvarkytis kaip šeim-
nininkė. Tarp Karaliaučiaus ir Klaipė-
dos įkurdinti žvejai nuo Kaspijos ir
Azovo jūrų. Klaipėda jau nebe lie-
tuvių, o rusų atėjų. Klaipėdoje
rusų reikalams veikia 5 kultūros na-
mai, 40 klubų ir t. t.

3. Palestinos žydų „Hatzofe“ rašo:
Tai gryną realybę — dešimtys
tūkstančių lietuvių išstremti į Tarybų
Sąjungos periferijas ir į jų vietas
privežta rusų kolonistų. Jau 1946
metais Vilniuje ir Kaune buvo po
70.000 rusų kolonistų, tas antplūdis
stiprėja. Vilniuje ir Kaune išina
daug rusiškų laikraščių. Netgi LTSR
„vyriausybės“ vicepremjeras yra at-
vežtinis rusas. Bet lietuvių kova už
savarankiškumą nesiliauja. Ar iš di-
vyriškumo ar kas — į tai atsakymą
laugsime iš ateities...

4. „Daily Telegraph“ įsidėjo He-
roldo Smitho laišką, kuriame skai-
tome:

Vyšinski, atsakydamas į priekaištą,
kad iš Rusijos neišleidžiama 15 anglių
žmonių, pastebėjo, kad britai iš savo
okupacinės zonos Vokietijoje neišlei-
džia 150.000 Tarybų Sąjungos pili-
ečių. Iš tikro šių metų liepos 1 d.
tarybinių piliečių buvo 269, na, gal
būt, pajieškojus susirastų pora šimtų
tokių, kurie iki šiol dar slapstosi.
Tad Vyšinskis, tur būt, galvojo apie
Pabaltijo piliečius ir Lenkijos ukrai-
niečius. Pagal tarptautinę teisę, jiems
visiems priklauso optavimo teisė,
eventualiai tarpininkaujant tos val-

tybės, kuri perėmė tų kraštų suve-
renumą, konsulatui. Tačiau ir pabal-
tiečiai ir Lenkijos ukrainiečiai ne-
dviprasmiškai pareiškė, kad nenori
būti „Tarybų Sąjungos piliečiai“,
nors ir visokiais būdais yra „prikal-
binėjami“ repatriacinių komisijų.
Tarybų Sąjungos atstovams parū-
pinta lengvatos susieiti su šiais žmo-
nėmis ir „raginti“ grįžti namo. Pas-
kutiniųjų dviejų su puse metų bū-
vyje buvau arti šitos problemos, ir
dažnai atsitikdavo, kad šitie „Tary-
bų Sąjungos piliečiai“ beveik visi nu-
šūdyti negu grįžti. Matyt, turi pa-
grindą; matyt, gauna žinių iš savo
tėvynės...

Ak, kiekvienas tremtinys turi nuo-
lat atsiminti poeto K. Bradūno iškel-
tąjį šūkį:

Lietuvi! Kančios išstremtųjų
Ir kraujo žuvusių lašai
Tebūnie priesaka gyvųjų,
Kurį širdin išrašai:
Kantrybė, darbas ir kova
Ir vienas tikslas — Lietuva!

J. Gr.

GAIL. SES. MAGDALENA

IR P. LEONĄ LENDRAICIAMS,

jų sūneliui Vytukui tragiškai

žuvus, nuoširdžiai užjaučiame

ir kartu liūdime

Gail. Sederų D-vė prie Vyr.

Liet. Raud. Kr. V-bos

M. IR L. LENDRAICIAMS,

liūdintiems dėl vienintelio sū-
nelio Vytuko tragiškos mirties,

reiškiame nuoširdžią užuojautą

Hanau lietuvių pradžios

mokyklos Vėdėjas ir mo-
kytojai

Skaudžios nelaimės valan-
doj, mylimam Vytukui tragiš-
kai žuvus, giliausią užuojautą

LENDRAICIŲ šeimai

reiškia

Griškėliai, Modestavičiai,
Mariūnai

Mūsų kolega

ALFREDA BIELSKI,

mirus jo mylimai motutei, gi-
lai užjaučia

Karlsruhes T. II. lietuvių

studentai

Mūsų kolega

ALFREDA BIELSKI,

mirus jo mylimai motutei, gi-
lai užjaučia

Karlsruhes T. II. lietuvių

studentai

Mūsų kolega

ALFREDA BIELSKI,

mirus jo mylimai motutei, gi-
lai užjaučia

Karlsruhes T. II. lietuvių

studentai

Ponams

MAGDALENAI IR LEONUI
LENDRAICIAMS,

jų sūneliui Vytukui tragiškai
žuvus, nuoširdžiausią užuojau-
tą reiškia ir kartu liūdi

L. R. K. Hanau Skyriaus

Valdyba ir tarnautojai

Ponams

MAGDALENAI IR LEONUI
LENDRAICIAMS,

jų mylimam Vytukui tragiškai
žuvus, giliausią užuojautą

reiškia

Hanau lietuvių stovyklos

medicinos personalas